

**Dlouhodobý záměr vzdělávání
a rozvoje vzdělávací soustavy
České republiky**

**MŠMT
2007**

OBSAH

Úvod	3
I. <u>Rozvoj společnosti a vzdělávání</u>.....	5
I.1 Hlavní trendy rozvoje ekonomiky a společnosti.....	5
I.2 Základní východiska pro změny vzdělávacího systému.....	8
I.3 Evropské souvislosti.....	10
II. <u>Výchozí stav a strategie rozvoje regionálního vzdělávání</u>.....	13
A) <u>Rovnost příležitostí ke vzdělávání</u>.....	15
A.1 Podpora individuálních vzdělávacích potřeb	15
A.2 Integrovaný systém poradenství ve školství.....	18
A.3 Zlepšení klimatu ve školách a školských zařízeních.....	20
A.4 Podpora v rámci dalšího programového období 2007-2013.....	21
B) <u>Kurikulární reforma - nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí</u>.....	22
B.1 Předškolní vzdělávání.....	22
B.2 Základní vzdělávání.....	23
B.3 Střední vzdělávání.....	24
B.4 Základní školy speciální, konzervatoře, základní umělecké školy, jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky a zájmové vzdělávání.....	27
B.5 Podpora v rámci dalšího programového období 2007-2013.....	28
C) <u>Podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií</u>.....	29
C.1 Výuka cizích jazyků.....	29
C.2 Informační a komunikační technologie.....	30
C.3 Podpora v rámci dalšího programového období 2007 – 2013.....	30
D) <u>Tvorba a zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení</u>.....	32
D.1 Reforma maturitní zkoušky.....	32
D.2 Reforma závěrečné zkoušky.....	33
D.3 Vlastní hodnocení škol.....	34
D.4 Zjišťování úrovně vzdělávání v ČR v mezinárodním srovnání.....	35
D.5 Podpora v rámci dalšího programového období 2007-2013.....	36
E) <u>Zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků</u>.....	37
E.1 Vzdělávání pedagogických pracovníků.....	37
E.2 Pedagogičtí pracovníci a jejich odměňování.....	39
E.3 Podpora v rámci dalšího programového období 2007-2013.....	40
F) <u>Podpora dalšího vzdělávání</u>.....	41
F.1 Další vzdělávání ve školách i mimo ně – vytvoření systémového rámce.....	41
F.2 Zlepšení kvality v dalším vzdělávání a prostupnost systémů počátečního a dalšího vzdělávání.....	42
F.3 Zvyšování profesionality učitelů v dalším vzdělávání.....	43
F.4 Podpora v rámci dalšího programového období 2007-2013.....	43

III.	<u>Přístup ke vzdělávání a průchod dětí, žáků a studentů</u>	
	<u>vzdělávací soustavou</u>	44
III.1	Demografická projekce jako faktor kvantitativního vývoje jednotlivých úrovní vzdělávání.....	44
III.2	Předškolní a povinné základní vzdělávání.....	45
III.3	Přístup ke střednímu vzdělávání.....	47
III.4	Přístup k terciárnímu vzdělávání.....	53
IV.	<u>Financování regionálního školství</u>	56
IV.1	Financování ze státního rozpočtu.....	56
IV.2	Financování z ESF.....	56
	Závěr.....	58

Seznam zkratk

Přílohy

- Příloha č. 1 Průchod dětí, žáků a studentů vzdělávací soustavou
- Příloha č. 2 Přehled projektů financovaných ze státního rozpočtu
- Příloha č. 3 Přehled financování projektů spolufinancovaných ESF v období 2005-2006
- Příloha č. 4 Ukazatele ke sledování dosaženého stavu

ÚVOD

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2007 (dále jen „DZ ČR 2007“) je zpracováván na základě § 9 - 11 a § 185 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Postup, časový harmonogram práce na DZ ČR a dlouhodobých záměrech krajů (DZK) a příslušné projednávání upravuje vyhláška č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy. Popisuje rámcovou strukturu a obsah DZ a v § 3 odst. 1 stanoví: „*Ministerstvo každý sudý rok vyhodnotí platný dlouhodobý záměr ČR a vyhodnocený, popřípadě upravený či doplněný jej do 31. října předloží krajům ke stanovisku*“. DZ ČR se vládě ČR předkládá k 31. březnu lichého roku.

DZ představuje z hlediska MŠMT jeden z významných nástrojů formování vzdělávací soustavy¹ a jeho aktualizace v roce 2007 klade důraz na implementaci nové školské legislativy přijaté v letech 2004-2006. Zakotvuje záměry, cíle a kritéria vzdělávací politiky doprovázené koncepční, metodickou i finanční podporou v rozvojových programech, určuje rámec DZK a sjednocuje přístup jednotlivých krajů, zvláště v oblasti středních škol. Kraje trendy a cíle stanovené na úrovni ČR rozpracovávají podle svých specifických podmínek a potřeb, navrhují a zdůvodňují svá konkrétní řešení.

DZ ČR 2005 stanovil následujících šest strategických směrů:

- 1) Zkvalitňování a modernizace vzdělávání (kurikulární reforma)
- 2) Zajišťování kvality, monitorování a hodnocení výsledků vzdělávání
- 3) Zajišťování rovnosti příležitostí ke vzdělávání
- 4) Rozvoj integrovaného systému poradenství ve školství
- 5) Zvyšování profesionality a společenského postavení pedagogických pracovníků
- 6) Podpora dalšího vzdělávání.

V nově navrhovaném DZ ČR 2007 byly zvoleny následující základní strategické směry:

- A) Rovnost příležitostí ke vzdělávání
- B) Kurikulární reforma – nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí
- C) Podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií
- D) Tvorba a zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení
- E) Zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků
- F) Podpora dalšího vzdělávání.

Obsah priorit je upraven a rozšířen o opatření, jež MŠMT pro další období pokládá za významné.

Realizace strategických směrů je úzce provázána s možností spolufinancování z prostředků Evropské unie. V době přípravy DZ ČR 2007 probíhala jednání o konkrétních projektech ESF a jejich financování, u jednotlivých strategických směrů jsou tedy zmíněny oblasti podpory a nejsou uvedeny konkrétní projekty.

¹ Např. nesoulad žádosti o zápis školy do rejstříku s dlouhodobým záměrem je, podle školského zákona, jedním z důvodů k zamítnutí takové žádosti ze strany MŠMT (§ 148 odst. 3 písm. a)).-

Materiál v **kapitole I. Rozvoj společnosti a vzdělávání** stručně sleduje hlavní trendy změn ve společnosti, které se dotýkají oblasti vzdělávání jak z národního, tak z mezinárodního pohledu i vnitřních proměn uvnitř systému vzdělávání.

Kapitola II. Výchozí stav a strategie rozvoje regionálního vzdělávání vyhodnocuje úkoly a podporu prioritních směrů ze strany MŠMT, které byly v rámci jednotlivých prioritních směrů zpracovány či zahájeny v letech 2005 a 2006. Současně tyto úkoly posunuje do dalších dvou let konkrétně, poté jsou úkoly formulovány obecněji. Navrhovány jsou i úkoly pro další programovací období ESF 2007-2013.

Kapitola III. Přístup ke vzdělávání a průchod dětí, žáků a studentů vzdělávací soustavou modeluje na základě demografické projekce, dosaženého stavu a předpokládaných cílových hodnot vývojové trendy v počtu přijímaných, žáků a absolventů v jednotlivých úrovních vzdělávání v průměru celé ČR.

Financování regionálního školství je obsahem **kapitoly IV.** a zohledňuje potřebu finančních prostředků ze státního rozpočtu a z ESF.

Přílohy tvoří tabulky modelového průchodu dětí, žáků a studentů vzdělávací soustavou, přehled projektů financovaných ze státního rozpočtu a spolufinancovaných z ESF v období 2005-2006 a seznam ukazatelů ke sledování dosaženého stavu.

DZ ČR 2007 byl připraven pro celý systém regionálního školství České republiky. Zabývá se vzdělávací soustavou tak, jak ji definuje školský zákon, tedy bez rozdílu jednotlivých zřizovatelů; je jednotným návodem k naplňování státní vzdělávací politiky.

Úkoly vyplývající z dokumentu byly navrženy tak, aby byly splnitelné v rámci střednědobých finančních limitů. MŠMT bude usilovat v rámci každoroční přípravy státního rozpočtu o navýšení prostředků, zejména na platy učitelů a na celostátní rozvojové programy, které není možné financovat v rámci ESF, nebo na takové, jejichž zajištění bude nezbytné pro úspěch reformy vzdělávání a udržitelnosti nastartovaných procesů.

Zdroje dat a informací jsou uváděny na příslušné stránce v poznámce. Pokud zdroj není uvedený, jedná se o data ÚIV.

V kapitole III. a přílohách je použito formální dělení na gymnázia, SOŠ a SOU, aby byla zachována návaznost na minulý DZ. Do tohoto formálního dělení jsou veškeré kvantitativní údaje propočítávány od doby platnosti nového školského zákona podle písmen skupin oborů klasifikace KKO.

I. Rozvoj společnosti a vzdělávání

V oblasti vzdělávání byla v minulých letech zahájena řada reformních kroků, které směřují k rozvoji českého vzdělávacího systému tak, aby odpovídal požadavkům, které přináší vývoj naší i evropské společnosti. Reforma vychází z potřeby posilovat roli vzdělávání jako jednoho ze zásadních nástrojů zvyšování konkurenceschopnosti země a záruky ekonomicky, sociálně, environmentálně i kulturně udržitelného rozvoje. Reformní kroky mohly být realizovány v plné šíři po přijetí nového školského zákona a navazujících prováděcích předpisů v letech 2004 až 2006.

I.1 Hlavní trendy rozvoje ekonomiky a společnosti

Rozvoj společnosti a ekonomiky, trh práce a vzdělávání mají velice úzkou vzájemnou vazbu a jen jejich vzájemně vyvážený vývoj přispěje k úspěšnosti České republiky jak v evropské, tak světové soutěži. Proto se v reformních krocích MŠMT promítají trendy a úkoly zásadních vládních a resortních materiálů, které formují a podporují základní cíle stát se konkurenceschopnou a flexibilní ekonomikou založenou na znalostech a dovednostech.

Ekonomický růst a vzdělávání

V posledních letech dochází v ČR k výraznému hospodářskému růstu založenému především na rychlém růstu exportu a investicích do rozvoje ekonomiky. Dokladem je vývoj HDP a rostoucí výdaje státního rozpočtu, resp. výdaje na vzdělávání.

Meziroční změna (nárůst) ukazatelů v %

	2004/03	2005/04	2006/05	2007/06
HDP dle ČSÚ	4,2	6,1	6,1	·
výdaje státního rozpočtu	9,3	4,5	5,5	8,6
veřejné výdaje na školství v běžných cenách	6,2	5,9	·	·
výdaje kapitoly MŠMT	5,6	5,9	7,6	10,8
výdaje na RgŠ z kapitoly MŠMT (bez ISPROFIN)	2,0	6,1	5,9	5,4
z toho mzdové prostředky (platy+OON)	2,1	6,5	5,3	5,4

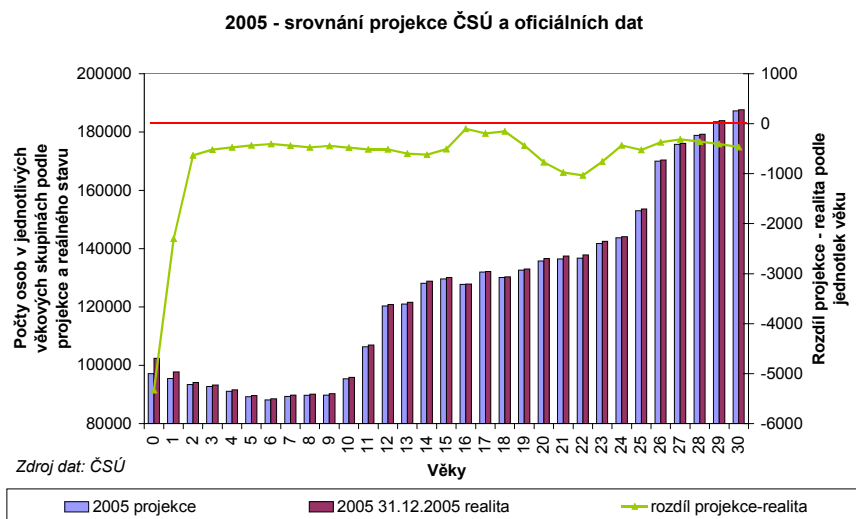
*Zdroj: Zákon o státním rozpočtu České republiky na rok 2003, 2004, 2005, 2006;
Rozpočet resortu školství kapitola 333 MŠMT na rok 2003, 2004, 2005 a 2006; Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v České republice za rok 2005, ÚIV; ČSÚ*

Při úvahách o vývoji výdajů na vzdělávání v dalších letech je nutné přihlídnout k demografickému vývoji. Nelze však počítat s tím, že výdaje na vzdělávání budou klesat v přímé úměře ke snižování počtu dětí, žáků a studentů. Výše výdajů také musí zohledňovat potřebu zkvalitňování pedagogického procesu (například zvyšování platů zaměstnanců ve školství) a také zvyšování provozních výdajů např. v důsledku růstu cen energií.

Předpokládaný demografický vývoj ve vztahu ke vzdělávání

Vývoj početního stavu obyvatelstva ČR, zejména dětí a mládeže je důležitým faktorem kvantitativního rozvoje jednotlivých úrovní vzdělávání. Odráží se i ve stránce kvalitativní a finanční - orientačně naznačuje, kolik kvalifikovaných učitelů je a bude potřeba a kolik žáků na ně připadá, případně jak jsou a budou využity kapacity. Je však třeba pečlivě vážit rozdílná stanoviska učitelů a ekonomů a najít styčný bod tak, aby pedagogický proces byl efektivní jak po stránce kvality výuky, tak stránce finanční.

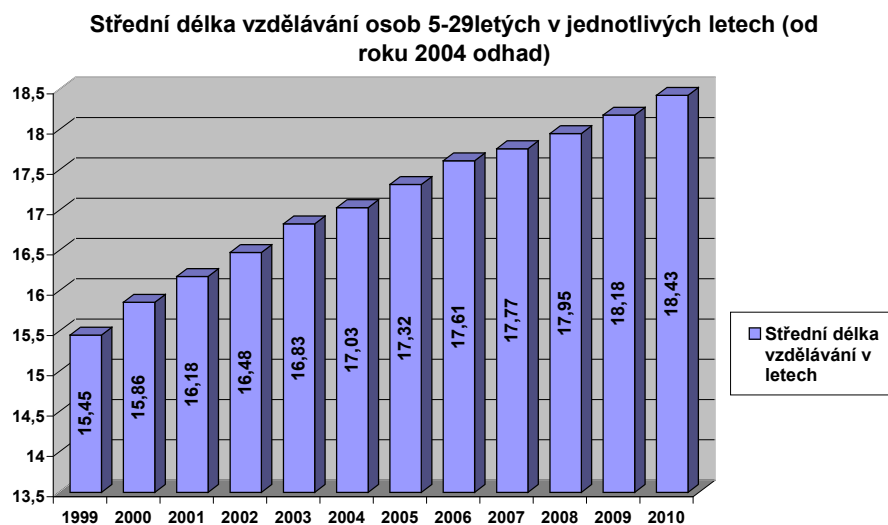
Vývoj věkových skupin obyvatelstva je závislý na stavu a rozvoji společnosti a reprodukčním chování. Příkladem je realizace odložené plodnosti, které jsme svědky v posledních letech. V 90. letech došlo ke změně hodnotového žebříčku mladých žen vlivem nových možností, které se jim naskýaly, mnoho žen odložilo mateřství a věnovaly se vzdělávání, budování kariéry apod. Na počátku 90. let se v České republice ročně narodilo cca 130 tis. dětí, po roce 1996 se tento počet více méně ustálil na úrovni okolo 90 tis. dětí. V posledních letech opět dochází k nárůstu počtu nově narozených dětí. Pro potřeby přípravy co možná nejpřesnějších odvozených projekcí v oblasti vzdělávání by bylo třeba mít co neaktuálnější výchozí populační prognózu.

Pro výpočet modelové projekce vzdělávacích potřeb se již v DZ ČR 2005 užila jako vstupní data střední varianta demografické prognózy ČSÚ do roku 2050 (uveřejněná v lednu 2004). Prognóza ČSÚ zahrnuje jednoduchý odhad migrace v rámci ČR poslední reálná data jsou za rok 2002. Při

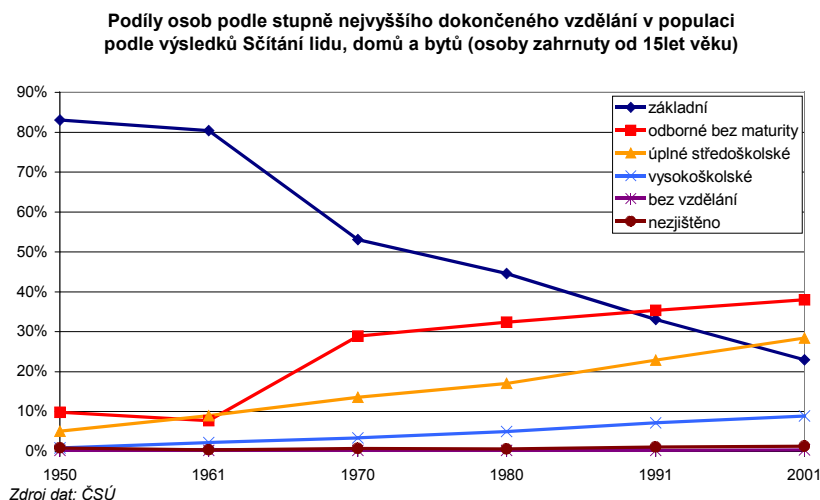
konfrontaci skutečně dosažených hodnot dat potřebných jako vstupy do modelu MŠMT se ukazuje, že ve výpočtech ČSÚ došlo k určitému podhodnocení počtu narozených dětí. Přestože se rok 2003 liší jen mírně, již v roce 2004 se narodilo o cca 2 tis. dětí více a v roce 2005 dokonce o 5,3 tis. dětí více, než bylo předpokládáno. Patrně vlivem migrace jsou v projekci podhodnoceny všechny věkové ročníky mezi 0-30 lety. Dá se tedy očekávat, že odchylka od reálného stavu se bude v dalších letech stále prohlubovat.

Zvyšování zájmu o maturitní studium (včetně nástavbového) a zvyšující se účast na

programech terciárního vzdělávání se projevuje na střední délce vzdělávání, která se postupně zvyšuje.

Zároveň dochází ke změnám vzdělanostní struktury obyvatelstva – k poklesu podílu osob, které opouští vzdělávací systém jen se základním vzděláním, a naopak narůst podílu osob s ukončeným středoškolským a také vysokoškolským vzděláním. Vyčerpávajícím způsobem je možné vzdělanostní strukturu populace zjistit jen při Sčítání lidu, domů a bytů.

Zaměstnanost, trh práce a vzdělávání

V minulých letech docházelo v ČR k soustavnému snižování zaměstnanosti, které je dáno nejen měnícími se proporcemi mezi skupinami obyvatel v předproduktivním, produktivním a poproduktivním věku, ale i prodlužováním střední délky vzdělávání, modernizací a inovací výrobních odvětví, vývojem struktury pracovních příležitostí a s tím související nezaměstnaností, kdy ne všechny osoby mají příležitost k zaměstnání, nebo jsou schopny či ochotny se změnám přizpůsobit. Přesto je míra zaměstnanosti v ČR mírně nad průměrem EU a druhá nejvyšší v rámci nových členských států EU. Struktura sektorové zaměstnanosti se již významně proměnila a v těchto letech se pohybuje mírně směrem ke zvýšení podílu terciárního a zejména kvartérního sektoru (cca 57 %). Projevila se zvýšená potřeba profesí vyžadujících nejméně středoškolské vzdělání ukončené maturitní zkouškou, častěji však vzdělání vysokoškolské.

O dosažení co nejvyššího možného souladu mezi požadavky trhu práce a existující nabídkou vzdělávání a tím i uplatnitelnosti absolventů škol usiluje jak resort školství, tak resort práce a sociálních věcí. Dosažení úplného vzájemného souladu nelze očekávat ani v budoucnosti. Požadavky trhu práce jsou většinou okamžité, zatímco oblast vzdělávání má určitou setrvačnost a zpětná vazba mezi trhem práce a počátečním vzděláváním je poměrně dlouhá. Záměrem je tedy rozvoj klíčových kompetencí a rozšiřování všeobecných znalostí tak, aby absolventi byli adaptabilnější na požadavky, které na ně budou kladeny. Ucelený systém prognózování potřeby kvalifikací pro ČR zatím jako celek nefunguje. Pro rozvoj tohoto systému je nezbytné sledovat a vyhodnocovat dlouhodobé ekonomické, technologické a investiční trendy ovlivňující situaci na trhu práce a spolupracovat s hlavními subjekty v daném oboru.

V podmínkách tržní ekonomiky a svobodné volby vzdělávací dráhy, kdy není možné žáky nutit k výběru oboru, o který nemají zájem, je nutné využívat nepřímé nástroje. Měla by zde však nastoupit i důležitá úloha zaměstnavatelů, kteří by měli žáky a jejich rodiče přesvědčit, že absolvent jimi žádaného oboru má perspektivní zaměstnání s možností dalšího vzdělávání a pracovního postupu v organizaci s dobrou ekonomickou situací.

V posledních letech dochází k poklesu nezaměstnanosti absolventů škol na trhu práce, podíl absolventů na celkové nezaměstnanosti se snížil v průměru z 12,3 % v dubnu 2001 na 5,6 %

v dubnu 2006². Celková míra nezaměstnanosti absolventů základního vzdělávání se pohybuje dlouhodobě na úrovni cca 2,7 % – tato nízká hodnota je dána jejich odchodem na střední školy. V oblasti středoškolského vzdělávání je tradičně nejnižší celková míra nezaměstnanosti u absolventů gymnázií (duben 2006 - 3,4 %), nejvyšší u absolventů středního vzdělávání s výučním listem (13,5 %). Absolventi oborů lyceum se svojí mírou nezaměstnanosti řadí za gymnázia. Celková míra nezaměstnanosti absolventů vyšších odborných škol klesla na 6,5 %.

Soudržnost společnosti a vzdělávání

Kvalitní vzdělání je faktorem umožňujícím nalézt uplatnění na trhu práce tak, aby se omezovalo vyčleňování některých znevýhodněných skupin. Vzdělání však pomáhá vyrovnávat se i se vzrůstající národnostní a etnickou rozdílností doprovázenou někdy výrazně jinými kulturními zvyky. Význam mají rozvojové a podpůrné programy financované přímo ze státního rozpočtu nebo s podporou fondů EU. Pro děti se sociálním znevýhodněním se před vstupem do základní školy zřizují přípravné třídy a postupně se ve školách vytvářejí pracovní místa asistentů pedagoga.

Od roku 2005 je vyhlašován rozvojový program na financování asistentů pedagoga pro děti a žáky se sociálním znevýhodněním. Každoročně se vyhlašují dotační programy podporující integraci Romů a cizinců na území ČR, další program podpory vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy je zaměřen na vzdělávací aktivity směřující k potírání rasové a národnostní nesnášenlivosti.

I.2 Základní východiska pro změny vzdělávacího systému

V závislosti na demografickém vývoji odpovídajících věkových skupin se v současné době v regionálním školství zvýšila dostupnost vzdělávání. Problémy s nedostatečnou kapacitou se místně objevují v mateřských a základních školách tam, kde nebyly včas podchyceny trendy vyšší porodnosti nebo příliv mladých rodin do příměstských zón. Mnohem častěji se však objevují problémy s nevyužitou kapacitou a to základních a středních škol jako důsledek dlouhodobého významného demografického poklesu (oproti maximu počtu dětí narozených v polovině 70. let poklesl tento počet v 2. polovině 90. let téměř o 50 %). S tímto poklesem se školská soustava vyrovnává pouze pomalu.

Do středního vzdělávání jako celku mohou být přijati všichni uchazeči, kteří splnili povinnou školní docházku. Ti, kteří v rámci plnění povinné školní docházky nezískali stupeň základního vzdělání nebo nemají zájem na zvyšování teoretických znalostí, se mohou hlásit do oborů středního vzdělání s výučním listem k osvojení základních pracovních činností. V porovnání se vzdělanostní strukturou v zemích EU je zcela zřejmá dlouhodobá podpora účasti české populace na středním vzdělávání a vyšší míra jeho dokončování.

² Příčiny tohoto jevu jsou z části dané změnou nároku na podporu v nezaměstnanosti, změnou definice absolventa a vyšším počtem absolventů SŠ, kteří pokračují ve studiu.

Vybrané ukazatele mezinárodního srovnání *

v %

	EU 15	EU 25	ČR
Podíl dětí 4letých a starších na předškolním vzdělávání (2004, Eurostat)	90,9	85,8	91,2
Podíl populace ve věku 18 – 24 let s nejvýše dokončeným základním vzděláním (2005, Eurostat)	17,2	15,2	6,4
Podíl populace ve věku 20 – 24 let s nejvýše dokončeným středním vzděláním (2005, Eurostat)	74,1	76,9	90,3
Podíl populace ve věku 20 – 64 let s nejvýše dokončeným středním vzděláním (2005, Eurostat)	66,0	68,9	89,9
Podíl 18letých, kteří se účastní vzdělávání (2004, Eurostat)	76,3	78,1	90,8
Předpokládaný počet let strávených v terciárním vzdělávání - ISCED 5A, 5B, 6 (2004, OECD)	2,9 **	3,0 ***	2,1

* Zdroj a porovnávaný rok jsou uvedeny v závorce u jednotlivých ukazatelů

** údaj za průměr EU 19

*** údaj za průměr zemí OECD

Podíl obyvatel pouze s dokončeným základním vzděláním je v ČR jedním z nejnižších mezi zeměmi EU.

Absolventi SOŠ a SOU se stále větší mírou podílejí na počtech studentů přijatých k vysokoškolskému studiu. Zvláště u některých středních odborných škol již dnes převažuje funkce přípravy na další, terciární studium, nad funkcí odborné profesní přípravy. Přitom očekávaný růst přijímaných ke studiu na vysokých školách v souběhu s poklesem maturantů bude zřejmě tento trend dále prohlubovat. V této situaci se stává stále aktuálnější strategie sblížení jednotlivých forem středního vzdělávání a zároveň zvyšování podílu žáků v gymnáziích a oborech lyceum.

Další vzdělávání

Další vzdělávání má v ČR slabší pozici než v některých zemích, především severských. Účast v dalším vzdělávání se v ČR pohybuje na úrovni 5,9 % z populace 25-64letých, v zemích EU 15 je to 12,1 % a zemích EU 25 dosahuje podíl 11,0 %³. Lze uvažovat o tom, že právě vysoký podíl dosaženého středního vzdělání v české populaci a schopnost ho využívat nenutí doposud absolventy k dalšímu vzdělávání, pokud díky nezaměstnanosti neprocházejí rekvalifikacemi. Nově přijaté právní předpisy vytvořily podmínky pro rozmanitější nabídku kratších vzdělávacích cyklů a kursů včetně zajištění kurzů na objednávku ve spolupráci se zaměstnavateli a jejich lektory. Postupného pokroku je dosahováno zahájením prací na propojování počátečního a dalšího vzdělávání, stejně jako všech možností a forem učení, které umožňují rozmanité a četné přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a získávání stejných kvalifikací a kompetencí různými cestami kdykoli během života.

Významně tomu pomáhá přijetí zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání),⁴ který umožňuje uznání všeho vzdělávání a učení bez ohledu na to, kde se odehrává – zda ve formálním vzdělávání ve vzdělávacím systému, v neformální vzdělávání organizovaném mimo něj (např. v podnikovém vzdělávání, vlastním studiem, nebo i v informálním učení prokázáním praktických a životních zkušeností)⁵.

³ Zdroj Eurostat.

⁴ V plném rozsahu nabude účinnosti až 1. srpna 2007.

⁵ Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti rozšiřuje možnosti podpory státu v oblasti dalšího vzdělávání (rekvalifikace pro zájemce, zaměstnance, Národní soustava povolání apod.).

Využívání těchto forem vzdělávání není zatím dostatečně podporováno z veřejných zdrojů (chybí např. finanční pobídky firem podporující investice do vlastních lidských zdrojů).

I.3 Evropské souvislosti

Vstupem do Evropské unie byly převzaty i cíle evropského rozvoje vzdělávání, které umocňují naplňování trendů rozvoje české vzdělávací politiky. Zapojování České republiky do aktivit v oblasti vzdělávání a intenzivnější spolupráce přináší, vedle stálého vzájemného porovnávání s ostatními členskými zeměmi, možnosti rozšíření financování rozvoje v oblasti vzdělávání.

Z hlediska procesu evropské integrace a zapojení ČR do evropské spolupráce v otázce vzdělávání a odborné přípravy je nutné zmínit zejména dokument *Integrované směry pro růst a zaměstnanost*, schválený v prvním pololetí roku 2005. Jedná se o základní priority podněcující socioekonomický růst a zajišťující prosperitu společnosti včetně sociální soudržnosti. Členské státy EU zaměřily pozornost zejména na pokračování ve zkvalitňování a otevírání vzdělávacího systému. Základním kamenem budoucího vývoje je trojúhelník vzdělávání – výzkum a vývoj – inovace. Na jejich základě byly zpracovány i *Národní programy reformy*, které jsou strategickými dokumenty jednotlivých členských zemí EU.

Na formálních i neformálních zasedáních Rady EU pro vzdělávání, mládež a kulturu v roce 2005 i 2006 patřila mezi důležitá témata se vztahem ke vzdělávání, zejména Lisabonská strategie, pokrok v rámci pracovního programu Vzdělávání a odborná příprava 2010, Evropský rámec kvalifikací a Integrovaný akční program v oblasti celoživotního učení (2007-2013).

Pravidelně se schází Koordinační skupina programu *Vzdělávání a odborná příprava 2010*, kde každý členský stát má své dva zástupce. Státy informují jak sebe vzájemně, tak Evropskou komisi o aktivitách v dané oblasti. Jedním z konkrétních výsledků pracovního programu této skupiny byl návrh na vytvoření *Evropského rámce kvalifikací*⁶. Na podzim roku 2005 byl k Evropskému rámci kvalifikací zahájen konzultační proces a jeho výsledky shrnuty v národní zprávě předložené Evropské komisi.

Na základě závěrů Rady ministrů z roku 2004 zpracovávají členské státy EU *Národní strategie celoživotního učení*. V ČR je prioritou komplementarita závěrů této strategie s Národním programem reformy a dokumenty zpracovanými za účelem přijímání pomoci ze strukturálních fondů v letech 2007-2013.

Jedním z nejdůležitějších nástrojů posilování evropské spolupráce ve vzdělávání jsou *komunitární programy pro podporu mobility a výměn zkušeností*. V roce 2006 dochází ke konečné přípravě nové generace komunitárních programů, která je koncipována pro období 2007-2013+ a je zaštiťována zejména schválením *Programu celoživotního učení*. Česká republika se aktivně zapojila do realizace programů a podporuje mobilitu osob v rámci procesu vzdělávání. Zkušenosti získané prostřednictvím výměn se staly prostředkem pro zkvalitňování vzdělávacího systému v ČR.

Uznávání odborných kvalifikací

⁶ Evropský rámec kvalifikací zajistí jednotný přístup k otázce popisu kvalifikací a pomůže tak členským státům, zaměstnavatelům a jednotlivcům srovnávat kvalifikace získané v rámci různých systémů vzdělávání a odborné přípravy v EU.

MŠMT působí jako hlavní gestor pro tzv. *obecný systém pro uznávání odborných kvalifikací*⁷, který se uplatňuje v případě regulovaných povolání a činností. Systém požaduje po členských státech EU, aby uznávaly kvalifikace, které se vzděláním a praxí podstatně neodlišují od národních požadavků.

Podle zákona č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace, MŠMT koordinuje správní činnosti spojené s uznáváním odborných kvalifikací a zabezpečuje funkci informačního místa pro systém uznávání odborné kvalifikace a to jak uvnitř ČR, tak i vůči žadatelům o uznání odborné kvalifikace přicházejících ze zahraničí, vůči státním orgánům v ostatních členských státech Evropské unie a institucím Evropských společenství.

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost 2007 – 2013

Globálním cílem **Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK)** je rozvoj vzdělanostní společnosti za účelem posílení konkurenceschopnosti ČR prostřednictvím modernizace systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, jejich propojení do komplexního systému celoživotního učení a zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji. Stanovené priority jsou v souladu s prioritami EU a prioritami stanovenými dlouhodobým záměrem.

Priorita č. 1 *Počáteční vzdělávání* je zaměřena na nastavení samotného systému počátečního vzdělávání tak, aby byl akceptován rovný přístup s důrazem na podporu klíčových dovedností, zajištění kvality vzdělávání pedagogických pracovníků a se zohledněním individuálního talentu každého jednotlivce tak, aby se zvýšila uplatnitelnost absolventů škol na trhu práce a zároveň bylo dosaženo pozitivního přístupu k dalšímu vzdělávání.

Tato osa klade důraz na zvyšování kvality vzdělávání zejména tím, že dokončí započaté reformy, ověří jejich účinnost v praxi a navrhne opatření tam, kde se to ukáže nezbytné. Dále se bude akcentovat dosud nedostatečná podpora rovných příležitostí žáků, zejména motivací (i finanční) těch žáků, kteří jsou nadaní, ale pocházejí z nepodnětného rodinného prostředí, k dalšímu studiu, včetně podpory žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Vysoký důraz se bude klást na další vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení, zejména ředitelů škol a pedagogických pracovníků jako nositelů uskutečňovaných změn jak ve vlastní výuce, tak v přístupu k žákům (nově i těm dospělým) a tvorbě příznivého klima školy.

Priorita č. 2 *Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj* je zaměřena na modernizaci terciárního vzdělávání, včetně zatraktivnění systému vyššího odborného vzdělávání. Naplňování cílů této prioritní osy povede ke zvýšení flexibility a kreativity absolventů uplatnitelných ve znalostní ekonomice. Prioritní osa se dále zaměřuje na rozvoj a zatraktivnění oblasti výzkumu a vývoje a podporu partnerství a sítí.

V rámci regionálního školství se aktivity týkají především modernizace vyššího odborného vzdělávání, se zaměřením na restrukturalizaci VOŠ, akreditaci oborů v souladu s trhem práce a další vzdělávání. Rovněž půjde o spolupráci s vysokými školami, zaměstnavateli a dalšími partnery, vytváření sítí a účast na vývoji.

Priorita č. 3 *Další vzdělávání* směřuje k posílení adaptability a flexibility lidských zdrojů pro zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky a udržitelného rozvoje ČR prostřednictvím systému dalšího vzdělávání. Klíčovou aktivitou v rámci této prioritní osy je vytvoření systémového a institucionálního rámce pro poskytování dalšího vzdělávání včetně ověřování a uznávání jeho výsledků a jeho podpůrného informačního a poradenského systému.

⁷ Směrnice Rady 89/48/EHS o obecném systému pro uznávání vysokoškolských diplomů udělených po ukončení nejméně tříletého odborného vzdělávání a směrnice Rady 92/51/EHS o druhém obecném systému pro uznávání vzdělání a odborné přípravy jsou doplněny směrnicí Evropského parlamentu a Rady 1999/42/ES stanovující mechanismus pro uznávání kvalifikací ohledně odborných činností zahrnutých směrnicemi o liberalismu a o přechodných opatřeních a doplňující obecné systémy pro uznávání kvalifikací.

Záměrem je, aby bylo další vzdělávání vnímáno jako ucelený, ale současně otevřený systém, kde jsou vymezeny kompetence a odpovědnost jednotlivých institucí a je vytvořena národní politika dalšího vzdělávání.

Finanční podpora bude realizována prostřednictvím systémových a individuálních projektů a globálních grantů. Dle jednotlivých prioritních os budou žadateli ústřední orgány státní správy, kraje, města a obce, školy a školská zařízení, nevládní neziskové organizace, profesní organizace zaměstnavatelů a zaměstnanců, podnikatelé, vědecké a výzkumné instituce, vývojová a inovační centra a další organizace působící ve vzdělávání.

Operační program Praha – Adaptabilita 2007-2013

Prostřednictvím **Operačního programu Praha – Adaptabilita 2007-2013 (OPPA)** bude hl. m. Praha čerpat podporu z ESF (Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost). Řídícím orgánem bude Magistrát hlavního města Prahy.

Globálním cílem OPPA je zvýšení konkurenceschopnosti Prahy posílením adaptability a výkonnosti lidských zdrojů a zlepšením přístupu k zaměstnání pro všechny. Program je zaměřen na podporu rozvoje znalostní ekonomiky, podporu vstupu na trh práce a modernizaci počátečního vzdělávání.

II. Výchozí stav a strategie rozvoje regionálního vzdělávání

Celoživotní učení – stěžejní koncept ke zvýšení vzdělanosti národa

Společným základem pro stanovení a realizaci strategických směrů dalšího rozvoje je **realizace konceptu celoživotního učení**. Všechny možnosti učení jsou v tomto kontextu chápány jako stejně významné pro zvýšení úrovně vzdělanosti občanů a tím také k dosažení lepší úrovně života lidí a zlepšení ekonomiky země. Všechny formy celoživotního učení – ať se jedná o počáteční vzdělávání nebo o další vzdělávání – tvoří propojený celek, který dovoluje uskutečňovat přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a který umožňuje získávat stejné kvalifikace a kompetence různými cestami a kdykoli během života. Nezbytné základy pro toto pojetí vytváří formální vzdělávací soustava, která je jednou částí celoživotního učení. Cíle v této oblasti jsou v souladu s připravovanou Strategii celoživotního učení ČR.

Celoživotní učení je považováno za nepřetržitý proces, ve skutečnosti se však spíše jedná o **přípravenost jednotlivců učit se**.

Celoživotní učení lze členit do dvou základních etap, které označujeme jako

- **počáteční vzdělávání** a
- **další vzdělávání**.

Počáteční vzdělávání vytváří pro celoživotní učení nezbytné základy. Kvalitní počáteční vzdělávání uskutečňované ve školách a školských zařízeních by mělo zajistit, že se člověk „naučí učit se“ a že bude mít k učení pozitivní postoj.

Další vzdělávání probíhá po absolvování počátečního vzdělávání ve školách a zahrnuje všechno vzdělávání bez ohledu na to, kdo toto vzdělání poskytuje; nejde jen o vzdělávání v kurzech, ale i o vzdělávání prostřednictvím vlastní činnosti a praxe, prostřednictvím zkušeností získaných nejrozmanitějšími způsoby nebo samostudiem. Význam dalšího vzdělávání neustále vzrůstá a pomáhá jedinci zdokonalovat se v odborné, občanské i zájmové oblasti.-

Uplatnění koncepce celoživotního učení ve společnosti bude vyžadovat určité změny v počátečním vzdělávání a podporu dalšího vzdělávání. Pro úspěšnou realizaci této koncepce je nezbytné připravit nástroje, které umožní, aby výstupy z dalšího vzdělávání

- byly oceňovány obdobně jako výstupy z počátečního vzdělávání (pokud jsou porovnatelné a souměřitelné),
- umožnily těm, kteří dosáhli těchto výstupů, získat novou kvalifikaci a uplatnění na trhu práce,
- umožnily porovnat dosažené vzdělání se vzděláváním ve školách a umožnit po splnění srovnatelných požadavků získání plnohodnotné certifikace i bez absolvování přípravy ve školách.

I když dále uváděné strategické směry jsou podle svého začlenění do kontextu celoživotního učení ve větší míře věnovány etapě počátečního vzdělávání, nesnižuje to význam a potřebu dalšího vzdělávání. Je však třeba počítat s tím, že možnosti přímé intervence státu, krajů a obcí do oblasti dalšího vzdělání jsou méně „konkrétní“, neboť jde o mnohem méně institucionalizovanou oblast. Na významu pak tím více nabývají další nepřímé možnosti ovlivňování oblasti dalšího vzdělávání, které pro následující programovací období nabízejí zejména účelné a efektivní využití prostředků z Evropského sociálního fondu na podporu aktivit v obou vzdělávacích segmentech.

Strategické směry podpory celoživotního učení	
v počátečním vzdělávání	v dalším vzdělávání
A) Rovnost příležitostí	F) Podpora dalšího vzdělávání
B) Kurikulární reforma – nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí	F.1 Další vzdělávání ve školách i mimo ně – vytvoření systémového rámce
C) Podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií	
D) Tvorba a zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení	F.2 Zlepšení kvality v dalším vzdělávání a přístupnost systémů počátečního a dalšího vzdělávání
E) Zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků	F.3 Zvyšování profesionality vzdělavatelů v dalším vzdělávání

Podpora vzdělávání z prostředků Evropského sociálního fondu
--

Nadcházející období se vyznačuje ojedinělou příležitostí, která se zřejmě nebude po dlouhou dobu opakovat. Po dobu sedmi (až devíti) let bude Česká republika moci na zlepšení situace v počátečním i dalším vzdělávání čerpat prostředky z ESF, které by měly pomoci vyřešit základní problémy s reformami, jež byly započaty v roce 2001 na základě doporučení Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice (tzv. Bílé knihy) a od roku 2004 legislativně podpořeny přijetím školského zákona a zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Lze předpokládat, že ke každému z dále uváděných strategických směrů bude poskytnuta odpovídající finanční podpora, a to jak na úrovni celostátní prostřednictvím tzv. individuálních a systémových projektů, tak na úrovni krajské, popř. školní prostřednictvím projektů vybíraných grantovým způsobem.

Pro nadcházející období je zpracován Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost www.msmt.cz/uploads/soubory/ESF/SG061120OPVK_final1.pdf, jehož dvě osy – 1. Počáteční vzdělávání a 3. Další vzdělávání – se přímo týkají dále uváděných strategických směrů.

A) Rovnost příležitostí ke vzdělávání

Základní cíl strategického směru:

Zajistit rovné příležitosti ke vzdělávání pro všechny a poskytnout šanci na rozvinutí jejich vzdělanostního potenciálu v prostředí bezpečné školy

Na základě výsledků mezinárodního šetření PISA 2003 bylo zjištěno, že Česká republika patří k zemím se silnou závislostí výsledků žáků na socioekonomickém a kulturním postavení rodin. Rozdíly mezi žáky způsobené rodinným zázemím se zesilují tím, že domácí klima je určující rovněž z hlediska volby školy. Je potřeba se zaměřit na děti, které mají nižší ambice pro další studium, přestože pro něj mají vnitřní potenciál. Důležitý je vstřícný a aktivní přístup pedagogů a výchovných poradců, kteří mohou žáka při volbě jeho vzdělávací cesty motivovat k vyšším vzdělanostním ambicím. Odčerpávání tzv. nadanějších žáků do výběrových škol přispívá ke kvalitativnímu poklesu vzdělávání na ZŠ, aniž by vyvažovalo tento negativní trend vyšší přidanou hodnotou vzdělávání žáků.

Podporu rovných příležitostí ve vzdělávání odborně zajišťuje poradenský systém, který pracuje se systémem školy i s jednotlivými žáky, a tak přispívá ke kvalifikovanému rozhodování o vzdělávacích opatřeních, vzdělávací a profesní dráze a k jejím případným změnám. Preventivně působí i proti školní neúspěšnosti a předčasným odchodům žáků ze vzdělávání.

Úspěšnost vzdělávání je výrazně ovlivněna klimatem školy. Jen v prostředí, které je bezpečné, přátelské a podněcující, se mohou vzdělávací příležitosti dostatečně naplnit a umožnit každému dosáhnout takových cílů, které jsou v jeho možnostech. V minulých letech nebylo podpoře vhodného klimatu a prostředí škol a školských zařízení věnováno tolik pozornosti, kolik si zasluhuje. V úsilí o zlepšení prostředí, ve kterém jsou žáci vzděláváni, by měli být ředitelé a učitelé škol výrazněji podpořeni.

A.1 Podpora individuálních vzdělávacích potřeb

Oblast dětí, žáků a studentů se sociálním znevýhodněním a z málo podnětného rodinného prostředí

Vyhodnocení dosaženého stavu

V letech 2004–2006 se prověřovala strategie integrace dětí ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí nabídkou celodenního programu ve škole, tedy doplněním výuky nabídkou volnočasových aktivit a doučování.

V roce 2005 byly vládou přijaty *Koncepce včasné péče o děti ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí* a *Koncepce romské integrace*.

Ve druhé polovině roku 2006 začala realizace dvou SP spolufinancovaných z ESF na podporu dětí, žáků a studentů ze sociálně znevýhodněného prostředí, které zahrnují poskytování poradenských, vzdělávacích a sociálních služeb. Jedná se o projekt *Rozvoj poradenství, vzdělávání a podpůrných služeb pro žáky se sociálním znevýhodněním SIM – Střediska integrace menšin* a projekt *Prevence odchodů a podpora středoškolského studia pro sociokulturně znevýhodněné žáky a studenty PROPOS - prevence odchodů – podpora studia*, který se zaměřuje na podporu studia středoškoláků z této cílové skupiny.

MŠMT podporovalo každoročně dotačními programy následující oblasti:

- vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchova,
- integrace romské komunity a romských žáků na středních školách,

- financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním,
- aktivity v oblasti integrace cizinců,
- začlenění do základního vzdělávání dětí azylantů, účastníků řízení o udělení azylu a dětí cizinců z EU.

Cíle:

- a) **Vytvářet podmínky pro zlepšení výsledků vzdělávání sociálně znevýhodněných žáků a žáků z málo podnětného rodinného prostředí**
- b) **Vytvářet ve školách podmínky pro multikulturalitu ve vzdělávání jako prevenci xenofobie a rasismu a předčasných odchodů ze vzdělávání**

Navrhovaná opatření:

Cíl a) Vytvářet podmínky pro zlepšení výsledků vzdělávání sociálně znevýhodněných žáků a žáků z málo podnětného rodinného prostředí

- A.1.1 upozorňovat na souvislost školních výsledků se sociálním postavením, hledat možné cesty ke zlepšení situace (průběžně),
- A.1.2 metodicky podporovat školy a učitele při práci se sociálně znevýhodněnými žáky a žáky z málo podnětného rodinného prostředí (od 2008),
- A.1.3 uplatnit a zlepšit organizační formy výuky a vyučovací metody podporující rovný přístup ke vzdělávání, včetně tvorby individuálních vzdělávacích programů, využití ICT a e-learningových aplikací (od 2008),
- A.1.4 zvyšovat kompetence pedagogických pracovníků pro odstraňování bariér bránících rovnému přístupu všech žáků ke vzdělávání (od 2008),
- A.1.5 vybudovat systém včasného zajištění minimální garantované péče o sociálně znevýhodněné děti (od 2008),
- A.1.6 rozšířit programy a opatření vztahující se k realizaci Koncepce včasné péče o děti se sociálním znevýhodněním, monitoring a kontrola využívání státních prostředků (2008),
- A.1.7 nadále nabízet možnost umístění v přípravných třídách a umožňovat zřízení funkce asistenta pedagoga pro sociálně znevýhodněné žáky (průběžně),
- A.1.8 zkvalitnit profesní přípravu asistentů pedagoga (průběžně),
- A.1.9 s využitím finančních prostředků ESF vzdělávat pedagogy v problematice dětí z rodin s nízkým sociálně ekonomickým postavením a připravovat je k potřebné individualizaci péče a motivaci dětí (od 2008),
- A.1.10 pokračovat v dosud realizovaných dotačních programech MŠMT (viz výše), v případě podpory romských žáků usilovat o rozšíření i na studenty VŠ,
- A.1.11 zabezpečit podmínky pro výuku romského jazyka a literatury na školách - komplexní metodická podpora a zvyšování odborných kompetencí pedagogických pracovníků, pokusné ověřování výuky (od 2008).

Cíl b) Vytvářet ve školách podmínky pro multikulturalitu ve vzdělávání jako prevenci xenofobie a rasismu a předčasných odchodů ze vzdělávání

- A.1.12 s využitím finančních prostředků ESF analyzovat příčiny předčasného opouštění studia a vybudovat záchytnou síť pro tuto skupinu (od 2007),
- A.1.13 realizovat výzkum v oblasti rizikového chování žáků (2007-2008).

Oblast dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením nebo znevýhodněním

Vyhodnocení dosaženého stavu

V minulém období byl kladen důraz na zvyšování kvality vzdělávání žáků se zdravotním postižením nebo znevýhodněním a na zlepšování podmínek pro individuální integraci těchto žáků do hlavního vzdělávacího proudu⁸.

Na procesu zajišťování rovnosti příležitosti ve vzdělávání se podílejí především školní psychologové a speciální pedagogové, kteří působí ve školách a provádějí osvětu mezi ostatními pedagogy. Kurzy DVPP svojí kapacitou však nedokáží pokrýt potřeby pedagogů v dané problematice. Pro školní podmínky byl vytvořen systém pedagogické asistence ve třídách, a to pro žáky se zdravotním postižením i pro žáky se sociálním znevýhodněním. Ve spolupráci s MPSV byla vytvořena koncepce osobní asistence.

V uplynulém období byla zahájena jednání s vysokými školami připravujícími učitele o potřebě zohlednit nové trendy ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v rámci akreditovaných studijních programů příslušných fakult.

Za výrazné finanční podpory MŠMT byly vydávány učebnice přizpůsobené pro potřeby žáků se zdravotním postižením, školy měly do roku 2006 v rámci rozvojového programu rovněž možnost získat dotace na pořízení informačních a komunikačních technologií. Integrace dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením nebo znevýhodněním byla podporována materiálně a personálně.

Cíl:

Vytvářet podmínky pro zkvalitnění vzdělávání zdravotně postižených a znevýhodněných

Navrhovaná opatření:

A.1.14 zabezpečit personální a technickou připravenost škol běžného vzdělávacího proudu na integraci dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a znevýhodněním:

- zohledňovat v počáteční přípravě pedagogů specifika vzdělávání této skupiny (průběžně),
- dopracovat postupy při zjišťování speciálních vzdělávacích potřeb a pilotní proškolení pedagogů (2007),
- upřesnit a doplnit stávající právní úpravu týkající se vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami (předpokládaná účinnost novely vyhlášky – září 2007),
- v rámci DVPP čteněji zařazovat aktuální témata z této oblasti (průběžně),
- zahájit jednání s MPSV na propojení funkce osobní a pedagogické asistence pro práci ve školách (2007),

A.1.15 podporovat ze státního rozpočtu děti, žáky a studenty se zdravotním postižením (vydávání učebnic a učebních materiálů, podpora využívání ICT, bezbariérový přístup, sportovní pomůcky, apod.) (každoročně)⁹.

⁸ Podle nových právních předpisů došlo ke změně statistického vykazování a někteří ředitelé začali vykazovat jen individuálně integrované děti, žáky a studenty, na které je poskytován zvýšený normativ. Proto dle statistik dochází k poklesu podílu individuálně integrovaných dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.

⁹ Prostředky ze SR budou závislé na počtu žáků a míře jejich vzdělávacích potřeb – bude dáno individuálními vzdělávacími plány.

Oblast dětí, žáků a studentů nadaných

Integrace žáků a studentů mimořádně nadaných v hlavním vzdělávacím proudu představuje nosnou tendenci v jejich vzdělávání a vyžaduje zajištění takových podmínek, které jim umožní nejen zvládnutí základního učiva, ale i vyniknutí v oblastech, ve kterých se projevuje jejich mimořádné nadání. Využívány jsou speciální metody, postupy, způsoby vzdělávání a didaktické materiály.

Vyhodnocení dosaženého stavu

Pro práci s nadanými žáky byla již v roce 2004 vytvořena koordinační skupina složená ze zástupců pedagogicko-psychologických poraden (PPP) ze všech krajů.

V procesu identifikace nadaných žáků a následné individualizace jejich vzdělávací dráhy byla specifikována role školských poradenských zařízení.

Každoročně byla připravována vzdělávací nabídka k problematice vzdělávání a poradenské péče o mimořádně nadané děti, žáky a studenty. Od září 2006 je určena také pro rodičovskou veřejnost.

V některých krajích je tendence vytvářet třídy pro nadané žáky. Koncepce vzdělávání nadaných žáků však nevychází z jejich vyčleňování, ale z principů integrace těchto žáků do běžných škol. V populaci je vyšší procento (asi 10 %) žáků, kteří jsou nadání výběrově pro některé obory a v jiných oblastech dosahují výsledků průměrných. Průběh jejich vzdělávání vyžaduje spíše přístup integrační, který dokáže respektovat „dvojitou“ povahu jejich vzdělávacích potřeb ve specificky upraveném vzdělávacím programu.

Již několik let je realizován projekt NIDM péče o talentované pod názvem TALNET. Jedná se o projekt distančního vzdělávání využívajícího virtuální internetovou školu.

Cíl:

Připravit pro poradenské pracovníky diagnostické nástroje ke zjišťování mimořádného nadání a pro pedagogy identifikační nástroje a vzdělávací postupy

Navrhovaná opatření:

- A.1.16 vypracovat identifikační nástroje pro pedagogy, kteří pracují s nadanými žáky a jejich ověření v praxi (2007),
- A.1.17 připravit diagnostické nástroje k identifikaci mimořádného nadání pro psychology (průběžně do roku 2008),
- A.1.18 provádět výzkum zaměřený na rozložení typů nadání v žákovské populaci (2007),
- A.1.19 zajišťovat další vzdělávání pro odborníky z PPP, pedagogy a rodiče (průběžně do roku 2008).

A.2 Integrovaný systém poradenství ve školství

Vyhodnocení dosaženého stavu

V září 2005 byla zahájena realizace SP *Rozvoj a zdokonalení integrovaného diagnostického, informačního a poradenského systému v oblasti vzdělávání a volby povolání (Vzdělávání – Informace – Poradenství – VIP Kariéra)* www.vipkariera.ippp.cz spolufinancovaného z ESF. V rámci tohoto projektu byla vytvořena školní poradenská pracoviště (ŠPP) (www.spp.ippp.cz), v nichž působí školní psycholog a/nebo speciální pedagog. ŠPP jsou také ve školách, které nejsou zapojeny do realizace SP VIP-Kariéra (přibližně 150-200 škol). Na úrovni všech krajů pracuje 30 metodiků.

V červenci 2005 byla vydána *Koncepce poradenských služeb poskytovaných ve škole*, která je zaměřená na zkvalitnění sociálního klimatu ve školách, a byla definována řada nových

diagnostických nástrojů pro jednotlivé problematiky poradenství. Přítomnost odborníků ve školách přiblížila poradenské služby škole a urychlila jejich poskytování; významná je také jejich činnost na poli kariérového poradenství.

Společně s Asociací poradenských pracovníků speciálně pedagogických center byla připravena *Koncepce péče o děti a žáky s těžkým zdravotním postižením*.

Pro vytvoření výchovných strategií byly zpracovány analýzy činností zařízení ústavní a ochranné výchovy, analýza příčin umístování dětí do ústavní péče a připraven metodický materiál pro zařízení ústavní a ochranné výchovy.

Pro zvýšení kvality v rozhodování o další vzdělávací dráze byly zpracovány v rámci realizace SP VIP-Kariéra mj. analýzy o uplatnění absolventů škol na trhu práce, výzkum rozvoje trhu práce v ČR a zemích EU, zpřístupnění e-learningového školícího a informačního pracoviště eKariéra, určené pro vzdělávání kariérových poradců a učitelů k volbě povolání a úvodu do světa práce, apod. (<http://www.karieroveporadenstvi.cz>).

Aktivita v rámci výše uvedeného systému navazuje na poradenský systém volby povolání Služeb zaměstnanosti, činnost Informačně poradenských středisek Úřadů práce a informační systémy MPSV.

Cíle:

- a) **Vytvořit školní poradenská pracoviště zajišťující komplexní péči o žáky v rámci pedagogicko-psychologického a kariérového poradenství včetně prevence sociálně patologických jevů**
- b) **Vytvořit informační základnu pro orientaci absolventů škol na trhu práce**

Navrhovaná opatření:

Cíl a) Vytvořit školní poradenská pracoviště zajišťující komplexní péči o žáky v rámci pedagogicko-psychologického a kariérového poradenství včetně prevence sociálně patologických jevů

- A.2.1 vytvořit přehled nejčastějších diagnóz ve školských poradenských zařízeních a doporučovaných diagnostických a intervenčních postupů u těchto diagnóz (2007-2008),
- A.2.2 metodicky podporovat ŠPP (konzultace a vzdělávací aktivity, monitorování a dílčí evaluace) (2007-2008),
- A.2.3 zajišťovat DVPP odborníků a pracovníků ŠPP vybraných škol (průběžně),
- A.2.4 s využitím finančních prostředků ESF orientovat ŠPP na práci s neprospěchem, rizikovým chováním, žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a na kariérové poradenství (2007-2008).

Cíl b) Vytvořit informační základnu pro orientaci absolventů škol na trhu práce

- A.2.5 zprovoznit interaktivní informační systém uplatnění absolventů škol na trhu práce a informační subsystém k prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání (2007),
- A.2.6 zprovoznit multimediálního průvodce k volbě povolání a úvodu do světa práce (2008),
- A.2.7 pokračovat v dalších studijních běžích e-learningové formy vzdělávání včetně aktualizace, evaluace studijního systému (2007-2008).

A.3 Zlepšení klimatu ve školách a školských zařízeních

Prevence sociálně patologických jevů

MŠMT má významný a nezastupitelný podíl v oblasti primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v ČR – plní funkci koordinátora mezi jednotlivými resorty. Tato úloha vyplývá jednak z velikosti a širší cílové skupiny, kterou je veškerá školní populace, jednak z délky

působení školního prostředí a rovněž z pohledu formování osobnosti, která je v době školního věku ovlivnitelná nejvíce.

Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže představuje aktivity především v oblasti drogových závislostí, alkoholismu a kouření, kriminality, virtuálních drog, patologického hráčství, záškoláctví, všech forem násilného chování, šikany, xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu.

Vyhodnocení dosaženého stavu

V roce 2005 byl schválen *Akční plán v oblasti primární prevence na období 2005–06*, jenž vychází z *Národní strategie protidrogové politiky na období 2005–09* a jejího *Akčního plánu*. V témže roce byla schválena *Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005–2008*.

V roce 2005 byly schváleny *Standardy odborné způsobilosti poskytovatelů programů primární prevence užívání návykových látek* (Standardy pro PP) a byl zahájen proces certifikací programů primární prevence užívání návykových látek. Certifikované programy primární protidrogové prevence budou dotovány ze státního rozpočtu od r. 2008. Standardy pro PP jsou prozatím zaměřeny na protidrogovou prevenci.

Systém certifikace primárně preventivních programů se realizuje v rámci podpory *Programu II – Preventivní programy realizované školami, školskými zařízeními a nestátními neziskovými organizacemi na nadnárodní úrovni*, dále se začne připravovat systém certifikací ve školách.

Postupně se podařilo upevňovat fungující síť krajských koordinátorů a metodiků prevence. Školní metodici prevence ale zpravidla nemají ve školách potřebné zázemí.

Cíle:

- a) Vytvářet příznivé školní prostředí ke zmírnění společensky negativních vlivů**
- b) Zkvalitnit programy specifické primární prevence realizované školskými zařízeními a nestátními neziskovými organizacemi**

Navrhovaná opatření:

Cíl a) Vytvářet příznivé školní prostředí ke zmírnění společensky negativních vlivů

A.3.1 podpořit vytváření školních preventivních strategií a jejich realizaci jako součást ŠVP (zaměřených zejména na drogy, alkohol, šikanu) (průběžně),

A.3.2 vytvořit potřebné legislativní zázemí pro školní metodiky prevence,

A.3.3 s využitím finančních prostředků ESF (od 2008):

- podpořit spolupráci škol a školských zařízení s nestátními neziskovými organizacemi či koordinátory organizujícími výchovu ve volném čase,
- v počátečním i dalším vzdělávání pedagogických pracovníků rozvíjet komunikační a sociálně psychologické dovednosti pedagogů, schopnost vést programy pro třídní a další skupiny žáků a začleňovat primární prevenci do jednotlivých vzdělávacích oblastí RVP,
- podpořit činnost školního metodika prevence a realizaci specializačního studia a dalších programů DVPP zaměřených na zvyšování kvality práce školních metodiků prevence,
- podporovat zájmové vzdělávání ve školách a zařízeních pro volný čas dětí a mládeže.

Cíl b) Zkvalitnit programy specifické primární prevence realizované školskými zařízeními a nestátními neziskovými organizacemi

A.3.4 rozšířit proces certifikací na oblast specifické primární prevence (2008),

- A.3.5 zpracovat a zavést do praxe standardy odborné způsobilosti poskytovatelů programů primární prevence kriminality a dalších oblastí sociálně patologických jevů (2008),
- A.3.6 zajistit poskytovatelům a příjemcům programů primární prevence cílené vzdělávání a metodické materiály (2008).

A.4 Podpora v rámci dalšího programového období 2007 – 2013

Oblasti podpory realizované systémovými a individuálními projekty
<ul style="list-style-type: none"> • řešení vrstevnických vztahů ve školách, zejména prevencí sociálně patologických jevů a zlepšením klimatu na základních a středních školách
<ul style="list-style-type: none"> • pilotní ověření vzdělávání školních metodiků prevence a vytvoření metodických materiálů pro učitele ZŠ a SŠ k problematice sociálně patologických jevů
<ul style="list-style-type: none"> • zkvalitnění vzdělávání a práce asistenta učitele
<ul style="list-style-type: none"> • podpora zájmového vzdělávání ve školách a střediscích pro volný čas dětí a mládeže
<ul style="list-style-type: none"> • vybudování „záchytné sítě“ pro osoby ohrožené předčasným odchodem ze systému vzdělávání a ty, co se do systému chtějí navrátit
<ul style="list-style-type: none"> • podpora DVPP pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
<ul style="list-style-type: none"> • podpora inkluze romských žáků do hlavního vzdělávacího proudu včetně počátečního a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků
<ul style="list-style-type: none"> • podpora poradenství a vzdělávání pro žáky z odlišného kulturního prostředí a pro rizikovou mládež (pokračování SP SIM a VIP- Kariéra)
<ul style="list-style-type: none"> • vytvoření systému vzdělávání poradenských pracovníků ve školství a školních psychologů
<ul style="list-style-type: none"> • vytvoření standardních diagnostických nástrojů pro školské poradenské služby v souladu s požadavky EU
<ul style="list-style-type: none"> • podpora uplatnění znevýhodněných jedinců (zejména se speciálními vzdělávacími potřebami) na trhu práce
<ul style="list-style-type: none"> • podpora celoživotního učení občanů s nejtěžšími formami zdravotního postižení v rámci Aktivačních center
<ul style="list-style-type: none"> • zlepšení systému práce s dětmi a mládeží v zařízeních ústavní a ochranné výchovy
Podpora dalších aktivit v krajích prostřednictvím globálních grantů
<ul style="list-style-type: none"> • zvyšování odborné kvalifikace asistentů pedagoga
<ul style="list-style-type: none"> • ověřování podpůrných asistenčních služeb ve vzdělávání, specifikace požadavků na obsah a rozsah poskytovaných služeb
<ul style="list-style-type: none"> • podpora neformálního vzdělávání a kompetencí v něm získaných, zdokonalování systému vzdělávání pracovníků NNO a SVC
<ul style="list-style-type: none"> • podpora vzdělávání cizinců (především jazykového) žijících na území ČR
<ul style="list-style-type: none"> • podpora volnočasových aktivit ve střediscích volného času
<ul style="list-style-type: none"> •

B) Kurikulární reforma – nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí

Základní cíl strategického směru:

Rozvoj a zkvalitňování systému počátečního vzdělávání s důrazem na zlepšení klíčových kompetencí absolventů pro zvýšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce a zvýšení motivace k dalšímu vzdělávání

Rozvoj a zkvalitňování systému počátečního vzdělávání usiluje o takovou změnu výuky ve školách, která umožní zejména zlepšení klíčových kompetencí (vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj, aktivní zapojení do společnosti a budoucí uplatnění v životě). Jejich pojetí vychází z obecně sdílených představ evropské i naší společnosti o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho spokojenému a úspěšnému životu.

V počátečním vzdělávání byl v minulosti na rozvoj klíčových kompetencí kladen nedostatečný důraz, výuka příliš nezohledňovala aktuální témata současného světa.

Slabinou českého školství je nízká úroveň individuálního přístupu k žákům; školy se dostatečně nezabývají tím, jak umožnit všem žákům maximální míru jejich rozvoje, vzrůstá potřeba otevřeného pojetí školních vzdělávacích programů. Větší pozornost si zaslouží rovněž oblast hodnocení a sebehodnocení škol a evaluace celého systému.

V nejpokročilejší fázi je kurikulární reforma na úrovni předškolního vzdělávání. Na úrovni základního a středního vzdělávání byla v minulém období pozornost věnována především pilotnímu ověřování.

Pojetí kurikulární reformy je někdy zúženě spojováno pouze s tvorbou rámcových a školních vzdělávacích programů a jejich zaváděním do praxe. Úspěšná realizace reformy je však podmíněna zejména připravenými pedagogickými pracovníky, kteří přebírají zodpovědnost za úspěšnou proměnu učícího se prostředí a klimatu ve školách. V následujícím období je potřebné využít jejich zkušeností, znalostí a dovedností k rozšíření pozitivního dopadu kurikulární reformy na výuku mnohem většího počtu škol, do celého systému počátečního vzdělávání. Efektivní pokračování kurikulární reformy je podmíněno rozšířením aktivit ve vytváření systému podpory, monitorování, hodnocení a poradenství.

Podporován bude rozvoj mateřských a základních škol v malých obcích (zrušení minimálních počtů žáků ve třídě apod.) a alternativní vzdělávací programy.

S využitím finančních prostředků ESF bude podpořeno rozšiřování funkce škol a školských zařízení v oblasti naplňování volného času a zájmové činnosti žáků, jejich rodičů a celých komunit tak, aby se škola stala zejména v místech s nízkou kulturní vybaveností centrem kultury a vzdělanosti obce:

- vytvářet místní sítě škol spolupracujících na vytváření komunitního vzdělávání,
- utvořit a vyškolit síť konzultantů pro rozvoj komunitního vzdělávání,
- vytvořit prostor pro výměnu zkušeností a dobrých praxí v oblastech komunitního vzdělávání,
- zpracovat systém hodnocení rozvoje komunitních škol.

B.1 Předškolní vzdělávání

Vyhodnocení dosaženého stavu

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) byl vydán s účinností od 1. března 2005. Mateřské školy (MŠ) a přípravné třídy ZŠ jsou tak vázány povinností

vytvořit (dotvořit) své školní vzdělávací programy (ŠVP) a pracovat podle nich od 1. 9. 2007 (podle vlastních ŠVP pracuje již většina MŠ). Změny stylu pedagogické práce v MŠ se pozitivně projeví v celkově vyšší kvalitě vzdělávacích a výchovných činností.

V roce 2005 byl zpracován a vydán *Manuál k přípravě školního (třídního) programu mateřské školy*. V roce 2006 byl vydán *Praktický průvodce třídním vzdělávacím programem mateřské školy*. Vzdělávání učitelek k tvorbě ŠVP již z velké části proběhlo.

Cíl:

Podpora realizace zavedených dokumentů RVP a ŠVP ve vzdělávání v mateřských školách

Navrhovaná opatření:

- B.1.1 pokračovat v metodické podpoře RVP PV (od 2007),
- B.1.2 podle zájmu a potřeb praxe pokračovat v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků zejména k uplatnění ŠVP v praxi,
- B.1.3 dopracovat metodiku k hodnocení individuálního rozvoje a vzdělávacích pokroků dětí a její zpřístupnění praxi podle nově zavedeného RVP (2008),
- B.1.4 zhodnotit a případně upravit RVP PV (po 3 – 5 letech).

Podpora z ESF bude vázaná na rozsah zaměření OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

B.2 Základní vzdělávání

Vyhodnocení dosaženého stavu

V září 2004 byly zahájeny projekty Pilot 1¹⁰ a SP Pilot Z. Jejich cílem bylo ověřit ŠVP v praxi, popsat podrobněji některé způsoby práce vedoucí k utváření klíčových kompetencí žáků, přinést poznatky z oblasti jazykového vzdělávání, ICT a vlastního hodnocení škol. Projekt Pilot 1 byl ukončen na podzim 2006 celonárodní konferencí, realizace projektu Pilot Z byla prodloužena do konce února 2007. Závěry z projektů jsou zveřejněny na metodickém portálu www.rvp.cz, který byl spuštěn v ostrém provozu v srpnu 2006 v rámci SP *Systém metodické podpory učitelů při utváření a rozvoji klíčových kompetencí žáků (Metodika)*.

Původní záměr tvorby RVP ZV počítal s vytvořením jeho samostatné přílohy se třemi díly věnovanými vzdělávání žáků s různým stupněm mentálního postižení. Nabytí účinnosti nového školského zákona znamenalo změnu původního záměru. Součástí RVP ZV se stala pouze příloha upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením.

Upravený RVP ZV a jeho příloha byly vydány s účinností od 1. 9. 2005 a staly se podkladem pro tvorbu ŠVP v základním vzdělávání. Všechny ZŠ a nižší stupeň osmiletých gymnázií mají ve shodě se školským zákonem povinnost vytvořit podle RVP ZV své ŠVP a pracovat podle nich od 1. 9. 2007¹¹.

V červnu 2005 začala realizace NP *Zavádění rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání do praxe (Koordinátor)*. V rámci projektu byla školám nabízena metodická pomoc při zavádění RVP ZV do praxe a při tvorbě ŠVP a probíhá školení koordinátorů tvorby ŠVP. Podle ohlasu z praxe zatím nesplnilo školení očekávaný přínos a bude tedy potřeba se na tuto oblast více zaměřit. Další informace na <http://www.nidv.cz/cs/projekty/projekty-esf/narodni-projekt-koordinator.ep>.

¹⁰ Projekt Pilot 1 je zaměřen na 1. stupeň základního vzdělávání, financován ze státního rozpočtu kapitoly MŠMT.

¹¹ Podle RVP ZV postupují školy od 1.9.2007, a to s účinností od 1. ročníku a také 6. ročníku základního vzdělávání (resp. 7. ročníku v případě vzdělávání podle § 46 odst. 3 školského zákona).

Byly zpracovány publikace *Klíčové kompetence v základním vzdělávání, Příručka příkladů dobré praxe a Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání*.

Spolupráce s fakultami veřejných vysokých škol vzdělávajících učitele při úpravách učitelských vzdělávacích programů v duchu kurikulární reformy není dosud řešena systémově, jsou navázány kontakty s některými fakultami a katedrami, ale aktivita závisí zejména na jejich jednotlivých pracovnících (dále viz kap. E.).

I když informační kampaň pro zřizovatele škol, rodiče a širokou veřejnost byla vedena prostřednictvím odborného tisku, televize, prezentacemi na webových stránkách, informačními e-maily a dopisy rozesílanými na školy, není zatím vnímána jako dostatečná a vzdělávací reforma není všemi účastníky pozitivně hodnocena.

Cíl:

Dokončit přípravu ŠVP, zajistit metodickou podporu a připravenost pedagogických pracovníků

Navrhovaná opatření:

B.2.1 pokračovat v tvorbě ŠVP a zahájit vyučování podle RVP ZV v souladu s harmonogramem přijatým MŠMT (2005-2008):

- zahájit vyučování podle RVP ZV ve všech 1. a 6. ročnících základního vzdělávání a primách osmiletých gymnázií,
- individuálně umožnit zavedení RVP ZV ve všech ročnících 1. stupně ZŠ najednou již od září 2007 (například v rámci pokusného ověřování),
- vytvořit rámec ukazatelů a kritérií ke sledování podmínek, průběhu a výsledků dosaženého pokroku v oblasti vzdělávání (2008),
- zhodnotit a případně upravit RVP (po 3 – 5 letech),

B.2.2 s využitím finančních prostředků ESF:

- plošně podpořit školy při tvorbě a realizaci ŠVP,
- vytvářet podmínky pro komplexní metodickou podporu tvorby ŠVP a jejich inovaci, včetně konzultační a poradenské činnosti v oblasti tvorby metodologických nástrojů a dokumentů kurikulární reformy,

B.2.3 s využitím finančních prostředků ESF a rozvojovými programy podporovat DVPP, implementaci a zkvalitnění ŠVP (od 2007),

B.2.4 připravit a průběžně realizovat informační kampaň pro širokou veřejnost a pro klíčové realizátory reformy (pro pedagogické pracovníky, včetně ředitelů škol a veřejnou správu) prostřednictvím celostátních i regionálních sdělovacích prostředků a tisku, webové prezentace na metodickém portálu www.rvp.cz a na stránkách MŠMT, informačních brožur, apod.

B. 3 Střední vzdělávání

Střední všeobecné vzdělávání

Vyhodnocení dosaženého stavu

V červnu 2005 byla zahájena realizace SP *Tvorba a ověřování pilotních ŠVP ve vybraných gymnáziích (Pilot G)*¹², jehož cílem bylo ověřit fungování systému dvoustupňové tvorby kurikula na vybraných pilotních gymnáziích. V rámci projektu vytvářela pilotní gymnázia své ŠVP, byla uspořádána řada odborných diskusí; současně byl shromažďován materiál pro vytvoření *Manuálu pro tvorbu ŠVP na gymnáziu*, který byl v průběhu roku 2006 připraven v pracovní verzi a v roce 2007 bude dopracován a vydán. Výsledky projektu byly

¹² V hl. m. Praha realizován projekt Pilot GP.

prezentovány na konferenci v listopadu 2006. Šlo především o shrnutí zkušeností z tvorby ŠVP, které se promítly do obsahu Manuálu.

Pro potřeby gymnázií se sportovní přípravou byl vytvořen samostatný rámcový vzdělávací program (RVP GSP), který je koncepčně a obsahově v souladu s RVP G. K návrhu obou RVP proběhlo v roce 2006 veřejné připomínkové řízení.

Významnou součástí oblasti středního všeobecného vzdělávání jsou lycea. Probíhají přípravné práce na tvorbě RVP a současně je vedena diskuse o jednotlivých oborech lyceálního zaměření a jejich společném obsahovém jádru.

Cíl:

Dokončit přípravu RVP a ŠVP pro obory gymnázií a lyceí, zajistit metodickou podporu a připravenost pedagogických pracovníků

Navrhovaná opatření:

B.3.1 pokračovat v tvorbě RVP pro gymnázia, gymnázia se sportovní přípravou a lycea v souladu s harmonogramem přijatým MŠMT:

- vypracovat definitivní verzi RVP G s ohledem na potřeby specificky zaměřených gymnázií (2007),
- připravit ŠVP podle RVP G (od školního roku 2007/08 – dvouleté přípravné období),
- realizovat konečné úpravy textu Manuálu, jeho vydání a distribuce (2007),
- ověřit výuku podle ŠVP, její monitorování a sledování vybraných prvků výuky (září 2006 až září 2008),
- dokončit diskuse o pojetí lyceálního vzdělávání a na základě toho připravit RVP pro lycea (2008),
- zavést dvoustupňové kurikulum do praxe, zahájení výuky (září 2009),
- vytvořit rámec ukazatelů a kritérií ke sledování podmínek, průběhu a výsledků dosaženého pokroku v oblasti vzdělávání (2008),
- zhodnotit a případně upravit RVP (po 3 – 5 letech),

B.3.2 připravit a realizovat informační kampaň, zaměřenou na obdobné cílové skupiny, realizovanou postupem podle B.2.4,

B.3.3 s využitím finančních prostředků ESF (od 2007):

- podporovat tvorbu RVP,
- plošně podpořit školy při tvorbě a realizaci ŠVP,
- vytvářet podmínky pro komplexní metodickou podporu tvorby ŠVP a jejich inovaci, včetně konzultační a poradenské činnosti v oblasti tvorby metodologických nástrojů a dokumentů kurikulární reformy,
- podporovat DVPP při implementaci ŠVP a zkvalitnění ŠVP pro střední vzdělávání.

Střední odborné vzdělávání

Vyhodnocení dosaženého stavu

V červnu 2005 byl schválen materiál *Návrh soustavy oborů vzdělání pro střední odborné vzdělávání a harmonogram tvorby RVP pro tyto obory* navazující na analýzu oborů vzdělání provedenou v předchozím období a opírající se o zkušenosti z tvorby RVP. Zavádění nové soustavy oborů do praxe je spjata s tvorbou RVP, proto bude možné soustavu oborů vzdělání aktualizovat v závislosti na postupném schvalování RVP pro jednotlivé obory.

RVP vytvořené v roce 2004 byly upraveny na základě projednání v oborových skupinách, připomínek ze škol a dalších sociálních partnerů. 24 RVP bylo schváleno pro potřeby SP *Tvorba a ověřování pilotních ŠVP na vybraných SOŠ a SOU – Pilot S*, který byl zahájen v roce 2005 s cílem ověřit fungování systému dvoustupňové tvorby kurikula. Pro účely projektu Pilot S byla připravena pracovní verze manuálu *Metodika tvorby školních vzdělávacích programů SOŠ a SOU*.

Do konce roku 2005 bylo vytvořeno v různé míře rozpracovanosti celkem 71 návrhů RVP. Na základě poznatků ze SP Pilot S byly připravené návrhy upraveny a v říjnu 2006 bylo celkem 63 RVP¹³ postoupeno do schvalovacího řízení na MŠMT. Souběžně probíhala tvorba dalších návrhů RVP (cca 70 RVP), které budou ke schválení předloženy na podzim 2007.

V roce 2005 byla v rámci SP *Národní soustava kvalifikací (NSK)* zahájena tvorba kvalifikačních standardů jako jednoho z nástrojů pro uznávání kvalifikací a pro propojení počátečního a dalšího odborného vzdělávání.

Příprava pedagogických pracovníků SOŠ a SOU na zavádění kurikulární reformy se realizovala v rámci SP Pilot S, prostřednictvím odborných seminářů a s podporou odborného tisku.

Cíle:

- a) Aktualizace soustavy oborů vzdělání a dokončení reformy oborů vzdělání**
- b) Postupně dopracovat RVP pro jednotlivé obory vzdělání a podporovat tvorbu ŠVP**

Navrhovaná opatření:

Cíl a) Aktualizace soustavy oborů vzdělání a dokončení reformy oborů vzdělání

B.3.4 aktualizovat soustavu oborů vzdělání - při nastavení struktury oborů vycházet z potřeb a požadavků zaměstnavatelů a přihlídnout k regionálním strategiím zřizovatelů SŠ.

Cíl b) Postupně dopracovat RVP pro jednotlivé obory vzdělání a podporovat tvorbu ŠVP

B.3.5 pokračovat v tvorbě RVP v souladu s harmonogramem přijatým MŠMT (2005-2008):

- postupně vydávat RVP (2007-2009),
- připravovat ŠVP podle RVP pro jednotlivé obory vzdělání a zahájit výuku (od září 2009),
- postupně zpracovat RVP pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (2006-2009),
- vytvořit rámec ukazatelů a kritérií ke sledování podmínek, průběhu a výsledků dosaženého pokroku v oblasti vzdělávání (2008),
- zhodnotit a případně upravit RVP (po 3 – 5 letech),

B.3.6 připravit a realizovat informační kampaň zaměřenou na obdobné cílové skupiny a realizovanou postupem podle B.2.4,

B.3.7 s využitím finančních prostředků ESF (od 2007):

- vytvářet podmínky pro komplexní metodickou podporu tvorby ŠVP a jejich inovaci, včetně konzultační a poradenské činnosti v oblasti tvorby metodologických nástrojů a dokumentů kurikulární reformy,
- plošně podpořit školy při tvorbě a realizaci ŠVP,

¹³ 31 RVP pro obory vzdělání kategorie H (střední vzdělání s výučním listem) a 32 RVP kategorie M (střední vzdělání s maturitní zkouškou).

- podpořit DVPP při zavádění ŠVP (podpora při implementaci ŠVP na středních školách, zkvalitnění ŠVP pro střední vzdělávání prostřednictvím spolupracující sítě koordinátorů).

B.4 Základní školy speciální, konzervatoře, základní umělecké školy, jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky a zájmové vzdělávání

Cíl:

Dokončit přípravu RVP a postupně zahájit výuku podle ŠVP

V roce 2005 a 2006 byly připravovány i další RVP pro:

Základní školy speciální (RVP ZŠS) – z původně zamýšlených příloh k RVP ZV byl vytvořen samostatný RVP ZŠS. Vybrané školy začaly podle jeho pilotní verze ověřovat proces tvorby ŠVP.

Navrhovaná opatření:

B.4.1 po schválení konečné verze obou dokumentů v roce 2008 zahájit dvouleté období pro tvorbu ŠVP a postupné zavádění výuky (od září 2010).

Konzervatoře - podle školského zákona se staly novým druhem škol, pro každý obor vzdělání v konzervatořích bude připraven samostatný RVP.

Navrhovaná opatření:

B.4.2 RVP pro obory vzdělání Tanec, Hudba, Zpěv a Hudebně dramatické umění zpracovat postupně do roku 2008.

Základní umělecké školy – byly dokončeny úvodní kapitoly RVP pro jednotlivé umělecké obory. Ve spolupráci s krajskými úřady byly v každém kraji vytipovány ZUŠ, které budou spolupracovat při pilotním ověřování tvorby ŠVP a vytvoření Manuálu pro tvorbu ŠVP.

Navrhovaná opatření:

B.4.3 pokračovat v tvorbě RVP v souladu s harmonogramem MŠMT - konečná verze v roce 2009, zahájení výuky podle ŠVP na všech ZUŠ (od září 2011).

Jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky – byla připravena pracovní verze, úvodní kapitoly vycházejí ze struktury úvodních kapitol RVP ZV a RVP G, vzdělávací obsah je rozpracován do tzv. vzdělávacích kurzů.

Navrhovaná opatření:

B.4.4 pokračovat v tvorbě RVP v souladu s harmonogramem MŠMT – konečná verze v roce 2008, zahájení výuky podle ŠVP na všech jazykových školách (od září 2010).

Zájmové vzdělávání - střediska pro volný čas dětí a mládeže, školní kluby, školní družiny – byly vydány dokumenty usměrňující další rozvoj zájmového vzdělávání (např. Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže do roku 2007).

Navrhovaná opatření:

B.4.5 v souladu s přijatými dokumenty nadále podporovat obsahové zkvalitňování programů pro zájmové vzdělávání (průběžně).

B. 5 Podpora v rámci dalšího programového období 2007 – 2013

Oblasti podpory realizované systémovými a individuálními projekty
<ul style="list-style-type: none">• plošná podpora základních a středních škol při tvorbě a realizaci ŠVP
<ul style="list-style-type: none">• podpora inovací a nových metod práce v základním a středním vzdělávání při zavádění ŠVP do praxe
<ul style="list-style-type: none">• podpora plošného zavádění dvojstupňového kurikula v gymnaziálním a odborném vzdělávání
<ul style="list-style-type: none">• plošná metodická podpora ZŠ a SŠ při utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků a hodnocení jejich dosažené úrovně
<ul style="list-style-type: none">• rozšíření a modernizace metodického portálu na podporu změn ve školství (www.rvp.cz)
<ul style="list-style-type: none">• podpora ŠVP prostřednictvím spolupracující sítě koordinátorů a jejich další vzdělávání
<ul style="list-style-type: none">• zapracování průřezových témat do ŠVP - environmentální výchova, etická výchova a výchova ke zdraví, rozvoj znalostí, schopností a dovedností žáků a studentů pro udržitelný rozvoj
<ul style="list-style-type: none">• podpora čtenářské a funkční gramotnosti, podnikavosti v rámci počátečního vzdělávání
<ul style="list-style-type: none">• podpora činnosti základního uměleckého školství při realizaci RVP ZUV
Podpora dalších aktivit v krajích prostřednictvím globálních grantů
<ul style="list-style-type: none">• podpora informačních center ve školách, včetně marketingové podpory
<ul style="list-style-type: none">• rozvoj spolupráce a výměna zkušeností mezi školami, školskými zařízeními a dalšími aktéry v oblasti vzdělávání
<ul style="list-style-type: none">• spolupráce institucí počátečního vzdělávání s partnery na rozvoji obcí a regionů s možností uplatnění inovativních forem spolupráce (např. zapojení škol do komunitního rozvoje)
<ul style="list-style-type: none">•

C) Podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií

Základní cíl strategického směru:

Zkvalitnění výuky cizích jazyků a rozvoj počítačové gramotnosti

C.1 Výuka cizích jazyků ve školách

Vyhodnocení dosaženého stavu

Specifickým problémem české společnosti je zejména nízká úroveň zvládnání cizích jazyků. Hlavní bariérou je nedostatek kvalitních učitelů a lektorů a někdy zastaralé metody výuky, jež nerozvíjejí všechny aspekty jazykového vzdělávání.

V říjnu 2004 skončil celonárodní projekt *JAME* určený kvalifikovaným učitelům bez příslušné způsobilosti k výuce cizích jazyků.

V říjnu 2005 byl zahájen NP *Rozvoj specifických kompetencí pedagogických a odborných pracovníků ve školství za účelem zkvalitňování vzdělávání na ZŠ, SŠ a VOŠ - Brána jazyků*¹⁴ (<http://www.nidv.cz/cs/projekty/projekty-esf/narodni-projekt-brana-jazyku.ep>). Pravidla pro čerpání finančních prostředků z ESF nedovolují poskytování podpory žákům a učitelům 1. stupně ZŠ, byl tedy připraven na období 2006 – 2008 rozvojový program pro učitele 1. stupně ZŠ, MŠ a ZUŠ – *MEJA (Rozvojový program metodické a jazykové přípravy pro učitele 1. stupně ZŠ bez odborné kvalifikace pro výuku cizích jazyků a jazyková příprava pro učitele MŠ, 1. stupně ZŠ a ZUŠ)*. Další informace v kapitole E.

V prosinci 2005 vláda projednala *Národní plán výuky cizích jazyků 2005 – 2008*. V jeho rámci došlo k navýšení vyučovacích hodin cizího jazyka a současně je řešeno zvýšení úrovně jazykového vzdělávání pedagogických pracovníků zavedením Rámcového systému kurzů DVPP pro jazyky.

V roce 2006 byl vypracován podklad pro jednání s děkany pedagogických fakult pro rozšíření nabídky distančního rozšiřujícího studia pro absolventy programu *JAME*, který byl projednán na zasedání Asociace děkanů pedagogických fakult ČR (společně s dalšími požadavky regionálního školství na počáteční vzdělávání učitelů).

Učitelům cizích jazyků na 1. stupni ZŠ a učitelům MŠ byl určen celostátní program *Jazyky hrou*, který poskytne kromě základů jazyka i základy příslušné metodiky. Dále byly podporovány méně vyučované cizí jazyky, financování bylo zajištěno v rámci Národního plánu výuky cizích jazyků.

Cíl:

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

Navrhovaná opatření:

- C.1.1 podporovat šíření angličtiny jako klíčového nástroje globální komunikace, a to na všech stupních vzdělávání (průběžně),
- C.1.2 podporovat vytváření standardizovaných nástrojů a metod ke zjišťování dosažené úrovně jazykového vzdělání žáků (průběžně od 2008),
- C.1.3 s využitím finančních prostředků ESF (od 2007):
 - rozšiřovat výuku v cizích jazycích na středních školách,
 - podporovat zahraniční stáže žáků středních škol,
 - podporovat učitele cizích jazyků a jejich zahraniční stáže,

¹⁴ V hl.m. Praze byl v březnu 2006 zahájen projekt se stejným zaměřením pod názvem *JARO*.

- vytvořit podmínky pro dlouhodobé hostování kvalifikovaných učitelů cizích jazyků ze zemí EU,
- C.1.4 zavádět vyučovací metody, organizační formy a výukové činnosti, které zvyšují kvalitu výuky cizích jazyků (včetně e-learningu),
- C.1.5 postupně zpracovat a realizovat projekty a programy pro další aktivity *Národního plánu výuky cizích jazyků* v souladu s *Akčním plánem na roky 2006 – 2008* (zejména s využitím finančních prostředků ESF (průběžně),
- C.1.6 metodicky podporovat výuku cizích jazyků včetně konzultační a poradenské činnosti a tvorby metodických nástrojů a dokumentů (průběžně),
- C.1.7 podpora cizích jazyků v rámci dalšího vzdělávání viz kapitola F.

C.2 Informační a komunikační technologie

Vyhodnocení dosaženého stavu

Využívání ICT ve vlastní výuce je na školách stále nedostatečné. V současné době je problém s financováním aktivit, které navazují na realizaci SIPVZ.

O aktivitách, kvalitě výukového softwaru a dalších možnostech v této oblasti informuje portál www.e-gram.cz, který byl do plného provozu spuštěn v roce 2005.

V letech 2002-2005 pokračovalo vzdělávání učitelů se zaměřením na modulární systém s větším zaměřením na praktické využití ICT ve výuce. Od roku 2005 byly realizovány rozvojové programy založené na principu vícezdrojového pokrytí nákladů a každoročně byl upravován a vyhlášován standard ICT služeb.

Na podporu využití ICT do výuky neinformativních předmětů bylo přijato 322 pilotních projektů a vybráno 200 informačních center. Zlepšila se vybavenost škol počítači a zvýšila se rychlost připojení k internetu na základních a středních školách.

Program SIPVZ byl prodloužen do roku 2006 s finančními prostředky státního rozpočtu ve výši 1,25 mld. Kč v roce 2005 a 1,037 mld. Kč v roce 2006. Od roku 2005 mohly školy využívat dotaci na úhradu přímých nákladů.

Cíl:

Zvyšování základních dovedností žáků a učitelů v oblasti informační gramotnosti

Navrhovaná opatření:

C.2.1 s využitím finančních prostředků ESF (od 2007):

- zlepšovat podmínky pro využívání ICT pro žáky i učitele, a to i mimo vyučování,
- podporovat využívání ICT ve všeobecně vzdělávacích a odborných předmětech,

C.2.2 podporovat připojení škol do sítě a účelné využití ICT ve vyučování (od roku 2007 bude podpora vázána na rozhodnutí vlády o využití přidělených finančních prostředků).

C.3 Podpora v rámci dalšího programového období 2007 – 2013

Oblasti podpory realizované systémovými a individuálními projekty
<ul style="list-style-type: none"> • rozšíření jazykové a metodické kompetence učitelů včetně realizace úkolů stanovených a navazujících na Národní plán výuky cizích jazyků
<ul style="list-style-type: none"> • zavádění vyučovacích metod, organizačních forem a výukových činností, které zvyšují kvalitu výuky cizích jazyků (včetně e-learningu)

Podpora dalších aktivit v krajích prostřednictvím globálních grantů
• rozšíření výuky v cizích jazycích na středních školách
• vytváření podmínek pro dlouhodobé hostování kvalifikovaných učitelů cizích jazyků ze zemí EU
• metodická podpora výuky cizích jazyků, včetně konzultační a poradenské činnosti a tvorby metodických nástrojů a dokumentů
• zlepšování podmínek pro využívání ICT pro žáky i učitele, a to i mimo vyučování
• využívání ICT ve všeobecně vzdělávacích a odborných předmětech i mimo vyučování
•

D) Tvorba a zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení

Základní cíl strategického směru:

Vytvořit systém monitorování, hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení

Zajistit kvalitu vzdělávání ve školách a školských zařízení je jedním ze základních úkolů všech zřizovatelů škol a školských zařízení a ředitelů těchto institucí. V českém vzdělávacím systému byla v minulých letech patrná snaha o vytvoření nástrojů pro ověřování kvality vzdělávání, ať na úrovni státu nebo na krajské úrovni. Obecně lze konstatovat, že se podařilo na různých úrovních řízení vytvořit řadu prospěšných hodnotících a sebehodnotících nástrojů, které však spolu netvoří ucelený systém.

V následujících letech by toto úsilí mělo být efektivně koordinováno tak, aby byly zejména školám poskytnuty odpovídající nástroje monitorování a hodnocení své činnosti a současně došlo k vytvoření efektivního systému monitorování a hodnocení, který bude poskytovat zpětnou vazbu všem rozhodujícím aktérům vzdělávací sféry. Kraje, popř. obce budou nadále mít možnost vytvářet svoje nástroje hodnocení kvality vzdělání, které doplní nabízené produkty a programy státu v souladu s koncepčními záměry inspekční činnosti ČŠI a systémy hodnocení vzdělávací soustavy.

Výrazným prvkem, který bude nabývat stále většího významu, se stane vlastní hodnocení škol, popř. i školských zařízení.

D.1 Reforma maturitní zkoušky

Vyhodnocení dosaženého stavu

Nová maturitní zkouška (MZ) má prostřednictvím společné části garantované státem zajistit základní úroveň maturantů ve všeobecně vzdělávací oblasti prostřednictvím vyšší kvality zkoušek, objektivnějšího hodnocení, a dosáhnout tak i srovnatelnosti výsledků z jednotlivých škol.

V rámci přípravy na novou maturitní zkoušku jsou organizovány programy Maturita nanečisto zahrnující DVPP. Program je nabízen k dobrovolné účasti všem středním školám s maturitním ročníkem. Programu *Maturita nanečisto 2005 a 2006* (www.ceremat.cz/novamaturita/nm.php) se zúčastnili i žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, pro které se doposud organizovaly přípravné programy odděleně pod samostatným názvem *Maturita bez handicapu* (www.ceremat.cz/novamaturita/st.php). V roce 2005 se přihlásilo do programu 75 % škol s maturitním ročníkem a 63 %¹⁵ v roce 2006, pouze školy Královéhradeckého kraje se programem zúčastnily jen v omezené míře. V rámci programu bylo v roce 2006 proškoleny 2 770 pedagogických pracovníků (lektori, zadavatelé, ředitelé škol, maturitní komisaři).

V Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR je projednáván návrh na odložení nové maturitní zkoušky o 2 roky. Důvodem navrhovaného odložení je zejména nejasnost finančních vazeb a toků, nedořešenost organizačních a logistických záležitostí pro provedení maturitní zkoušky a nedořešenost financování a organizace přípravy pedagogických pracovníků.

¹⁵ Pokles v roce 2006 je způsoben tím, že do programu bylo původně přihlášeno 52 SŠ Královéhradeckého kraje (z celkového počtu 105 SŠ v kraji). Na základě odmítnutí organizační a finanční spoluúčasti ze strany odboru školství tohoto kraje nebylo těmto školám umožněno zapojit se do realizace programu.

Cíl: Dokončit reformu maturitní zkoušky

Navrhovaná opatření:

- D.1.1 doladit právní prostředí nové MZ (vydání prováděcí vyhlášky) (2007),
- D.1.2 aktualizovat obsahové požadavky společné části MZ podle schválených RVP,
- D.1.3 proškolit odpovědné organizační a pedagogické pracovníky (ředitele, školní maturitní komisaře, zadavatele, hodnotitele, školní inspektory) pro jejich úlohu v nové MZ (2007, *varianta 2009*),
- D.1.4 připravit pracovní listy pro ústní část maturitní zkoušky z českého, polského a cizích jazyků, (2007, *varianta 2009*),
- D.1.5 realizovat Maturity nanečisto 2007 (*varianta 2009*), zavést MZ do praxe, v souladu se školským zákonem poprvé ve školním roce 2007/08 (*varianta 2009/10*),
- D.1.6 s využitím finančních prostředků ESF vytvářet podmínky pro zavedení nových forem konání MZ (tzn. ověřování písemného projevu – strukturovaná písemná práce; ověřování ústního projevu žáka), šetření genderových aspektů MZ a ověřování úrovně znalostí a dovedností žáka v cizích jazycích (od 2007),
- D.1.7 propracovat technologii organizace a bezpečnosti zkoušek (2007, *varianta 2009*).

D.2 Reforma závěrečné zkoušky

Vyhodnocení dosaženého stavu

Nové pojetí závěrečné zkoušky (ZZ) má přinést větší srovnatelnost výsledků, zvýšení prestiže absolventů učebních oborů a jejich lepší uplatnitelnost na trhu práce. ZZ je založená na jednotném (společném) zadání, které pro obor vzdělání vytváří expertní (řešitelský) tým složený ze zástupců škol, zaměstnavatelů a odborníků ve vzdělávání. Bližší informace lze nalézt na www.kvalita1.nuov.cz.

Ve školním roce 2003/04 proběhlo ověřování nového modelu ZZ ve 3 oborech na 34 školách, ve školním roce 2004/05 bylo vytvořeno 8 jednotných zadání na 80 školách. Pro školní rok 2005/06 bylo vytvořeno 19 jednotných zadání, do pilotního ověřování se zapojilo 135 škol. Ve školním roce 2006/07 vytvořily řešitelské týmy 41 jednotných zadání ZZ, což představuje cca 2/3 oborů vzdělání s výučním listem. Pilotní ověřování proběhne v červnu 2007 na cca 150 školách (cca 500 oborů).

Prostřednictvím dotazníkových šetření byly každoročně zjišťovány názory pilotních škol, odborníků z praxe a dalších expertů k upřesnění vývoje koncepce nové ZZ. Podle zástupců škol i zaměstnavatelů se projeví očekávané přínosy nového modelu ZZ - zvýšení objektivitu hodnocení a výstupů, zlepšení transparentnosti výsledků a přiblížení zkoušek požadavkům praxe.

Cíl:

Dokončit reformu závěrečné zkoušky v oborech vzdělání s výučním listem

Navrhovaná opatření:

- D.2.1 vytvořit cca 70 jednotných zadání pro všechny obory vzdělání směřující k získání středního vzdělání s výučním listem v nové soustavě oborů, ověřit je na pilotních školách (školní rok 2007/08),
- D.2.2 dokončit koncept nové ZZ včetně návrhu organizačních a metodických opatření ve spolupráci se zástupci zaměstnavatelské sféry, návrh automatizovaného systému pro správu a editování jednotných zadání (2008 – ukončení projektu),
- D.2.3 plošně zavést novou ZZ ve všech oborech středního vzdělání s výučním listem (2008),

- D.2.4 s využitím finančních prostředků ESF vytvořit systém, který bude podporovat přípravu, realizaci a vyhodnocení jednotného zadání ZZ, činnost databanky úloh jednotných zadání, přípravu a realizaci vzdělávání pro tvůrce jednotných zadání a realizátory ZZ na školách (od 2007).

D.3 Vlastní hodnocení škol

Vyhodnocení dosaženého stavu

Vlastní hodnocení je systematický, pravidelný a strukturovaný proces, ve kterém škola sama zjišťuje a vyhodnocuje údaje o hlavních oblastech své činnosti. Vlastní hodnocení je důležité ve snaze o změnu a dosažení vyšší kvality vzdělávání ve škole. Škola přebírá odpovědnost, iniciativu a na základě zjištěných informací a vlastní sebereflexe hledá a uplatňuje strategii vedoucí ke zlepšení.

Bližší informace k dosavadnímu provádění vlastního hodnocení školy jsou uvedeny na:

<http://www.msmt.cz/ministerstvo/sdeleni-msmt-k-vlastnimu-hodnoceni-skoly-c-j-19229-2006-20-ze-dne-7-srpna-2006> nebo na <http://www.rvp.cz/search/>;

http://www.nuov.cz/public/File/prirucka_pro_sebehodnoceni_poskytovatelu_OV.pdf nebo na <http://www.mecops.cz/mec/>.

V následujícím období se předpokládá příprava podpůrných materiálů pro pomoc školám při vytváření vlastního hodnocení škol (evaluace na úrovni školy, učitele, žáka, kurikula apod.), způsobu využití dosažených informací pro školu, žáky a jejich rodiče. Bude třeba stanovit vztah vlastního hodnocení k hodnocení externímu prováděnému ČŠI, zřizovatelem apod.

Cíl:

Zefektivnit metodu vlastního hodnocení škol

Navrhovaná opatření:

- D.3.1 vytvořit teoretickou metodologickou platformu pro evaluační a monitorovací procesy školy (do 2010),
- D.3.2 využívat zahraničních zkušeností pro vlastní hodnocení školy (průběžně),
- D.3.3 nabídnout školám metodickou podporu při vlastním hodnocení školy (do 2010),
- D.3.4 připravit podpůrné nástroje pro vlastní hodnocení školy (průběžně do 2013),
- E.3.5 vytvořit systém dalšího vzdělávání odpovědných pracovníků v oblasti evaluace a monitorování (průběžně do 2013),
- D.3.6 podpořit implementaci hodnotících nástrojů ve spolupráci s kraji, univerzitami, zařízeními DVPP atd. (průběžně do 2013),
- E.3.7 osvětlit metodiku a zajistit podporu vlastnímu hodnocení ze strany zřizovatelů (do 2010),
- D.3.8 vytvořit síť škol pro výměnu „dobré praxe“ (do 2013),
- D.3.9 podpořit přípravu využitelných nástrojů pro ověření kvality školy (podpůrné testy, vytvoření výběru parametrů jako indikátorů kvality výsledků vzdělávání, poskytování informací školám prostřednictvím informačního systému, implementace výsledků do informačního systému školy, propojování dat) (do 2010).

D.4 Zjišťování úrovně vzdělávání v ČR v mezinárodním srovnání

Vyhodnocení dosaženého stavu

Mezinárodní projekty:

• PISA

V roce 2000 a 2003 proběhlo hlavní šetření, při porovnání obou šetření došlo v ČR:

- v oblasti matematické gramotnosti k významnému zlepšení výsledku (ČR na 9. místě v zemích OECD) a zároveň došlo ke zmenšení rozdílu mezi dobrými a slabými žáky,
- v oblasti přírodovědné gramotnosti ke zlepšení (ČR na 4. místě v zemích OECD), ale zároveň se zvětšil rozdíl mezi dobrými a slabými žáky,
- v oblasti čtenářské gramotnosti nedošlo k významnější změně průměrného výsledku žáka (ČR je na spodní hranici zemí OECD),
- v řešení problémů jsou žáci nad průměrem zemí OECD (ČR na 9. místě v zemích OECD).

Výzkum potvrdil velké rozdíly mezi výsledky žáků z různých škol a silnou závislost výsledků na rodinném zázemí žáků. V roce 2005 proběhla pilotáž šetření zaměřeného na přírodovědnou gramotnost a v roce 2006 proběhlo hlavní šetření.

• TIMSS

Výzkum je zaměřen na zjišťování úrovně znalostí a dovedností žáků v matematice a v přírodovědných předmětech. V roce 2006 se uskutečnilo pilotní šetření, které ověřilo testové úlohy, dotazníkové položky a metodiku výzkumu.

• INES

INES je projekt zemí OECD, který má přispět ke kvalitě, rozsahu a aktuálnosti údajů, jež se týkají oblasti vzdělávání. Výsledky projektu jsou prezentovány každoročně v publikaci *Education at a Glance* a také v analyticky zaměřené publikaci *Education Policy Analysis*. Postupně se ve větším rozsahu využívá i elektronická forma publikování výsledků. Blíže viz <http://www.uiv.cz/rubrika/181?PHPSESSID=d8159e6d709208b36eb5b6a0218ff95a>

Národní šetření:

V rámci SP *Kvalita I* probíhají tyto aktivity:

- vytvoření systému statistických ukazatelů pro hodnocení vzdělávacího systému,
- hodnocení úrovně vzdělání v ČR s ohledem na krajevou diferenciaci „krajská PISA“,
- hodnocení úrovně vzdělání v jednotlivých krajích ČR (profily krajů),
- analýza České školství ve světle dlouhodobě zjišťovaných výsledků vzdělávání v mezinárodních šetřeních,
- využití výzkumu PISA pro podporu práce učitelů základních škol.

Výsledky mezinárodních výzkumů uvádí například souhrnně publikace *Čeští žáci v mezinárodním srovnání* (ÚIV, 2006), *Motivace, aspirace, učení* (ÚIV, 2006).

Bližší informace o národních a mezinárodních šetřeních je možné najít na: www.uiv.cz; konkrétně <http://www.uiv.cz/rubrika/535>.

Cíl:

Využít výstupy z mezinárodních šetření pro zlepšení výsledků našich žáků v mezinárodním porovnání

Navrhovaná opatření:

- D.4.1 zveřejnit výsledky šetření OECD PISA z roku 2006 (2007),
- D.4.2 provést pilotní ověření projektu OECD PISA zaměřeného mj. na čtenářskou gramotnost (2008),
- D.4.3 hlavní šetření OECD PISA zaměřeného mj. na čtenářskou gramotnost (2009),
- D.4.4 realizovat hlavní šetření TIMSS a prezentovat jeho výsledky (2007),
- D.4.5 realizovat projekt INES a prezentovat jeho výsledky (každoročně),
- D.4.6 v rámci projektu *Kvalita II* (OP RLZ) realizovat národní šetření:
- evaluace vybraných základních a středních škol (2008),
 - vývoj vzdělávání a školství v krajích ČR 2000-2006 (2008),
 - uplatnění absolventů škol na trhu práce a jejich hodnocení dosaženého vzdělání (2008),
- D.4.7 budovat knihovnu s databází z realizovaných projektů (realizovaných od roku 2006), se zabezpečením ochrany osobních údajů zúčastněných žáků i ochranou adresných výsledků jednotlivých škol (2007),
- D.4.8 vytvořit informační základnu pro případná posuzování efektivity zásadních opatření v řízení vzdělávání v ČR; analýza stavu a dynamiky rozvoje vzdělávacího systému (pilotní ověřování 2008),
- D.4.9 využívat výsledky projektů v praxi (změna školské politiky, informace zřizovatelům, ...) a začlenit do výzkumů další relevantní partnery včetně ČŠI (průběžně).

D.5 Podpora v rámci dalšího programového období 2007 – 2013

Oblasti podpory realizované systémovými a individuálními projekty
• tvorba a ověřování nástrojů pro hodnocení výsledků vzdělávání, nástroje pro zajištění prostupnosti mezi nižší a vyšší úrovní vzdělávání , mezinárodní spolupráce,
• podpora zavádění MZ a ZZ , DVPP v oblasti hodnocení výsledků vzdělávání
• navržení a implementace systému vlastního hodnocení do praxe škol
• evaluace vzdělávacího systému a jeho částí
• vytvoření informačního systému vzdělávání EDU.CZ
Podpora dalších aktivit v krajích prostřednictvím globálních grantů
• podpora vlastního hodnocení škol v rámci jednotlivých krajů
• implementace vlastního hodnocení do praxe škol -
• poradenství v oblasti vlastního hodnocení (včetně vývoje podpůrných materiálů)
• další vzdělávání v oblasti vlastního hodnocení
• síť partnerských škol
•

E) Zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků

Základní cíl strategického směru:

Přípravit učitele na změny ve vzdělávání a jejich inovativní práci ohodnotit

Změny v počátečním i dalším vzdělávání kladou vysoké nároky na pedagogické pracovníky, zejména učitele. Významně se rozšířil prostor pro jejich iniciativu a tvořivost, ale současně mají i mnohem větší zodpovědnost a kladou se zvýšené nároky na jejich práci. Učitel by měl vedle proměny tradiční role školy v žácích vybudovat základy a motivaci pro celoživotní učení. Je proto nutné věnovat zvýšenou pozornost jejich připravenosti včetně počáteční přípravy na vysokých školách. Ministerstvo bude ve spolupráci s pedagogickými fakultami usilovat o to, aby pregraduální vzdělávání připravilo budoucí pedagogy podstatně lépe na všechny výzvy, které reforma před učitele mateřských, základních a středních škol staví.

Nový školský zákon a zákon o pedagogických pracovnících sice vytvořily legislativní rámec pro jejich činnost, ale úspěšnost reforem záleží na informovanosti a pochopení problému ze strany učitelů, ochoty změny realizovat a na podpoře jejich práce ze strany vedení škol, jejich zřizovatelů i státu. Přes doposud trvající výhrady ze strany pedagogů, začíná být stále větší počet těch, kteří se do jednotlivých etap reforem zapojují, účastní se vzdělávání jak pro ověřování RVP, tak tvorbu ŠVP na vlastních školách, podílí se na ověřování hodnocení žáků v uzlových bodech vzdělávací dráhy, na vlastním hodnocení škol.

E.1 Vzdělávání pedagogických pracovníků

Vyhodnocení dosaženého stavu

V přípravném vzdělávání učitelů na vysokých školách nejsou nové trendy ve výuce zohledňovány systematicky. Na pedagogických fakultách začíná probíhat transformace učitelských studijních programů pro 2. stupeň ZŠ a pro SŠ na programy bakalářské a navazující magisterské. Studijní program připravující učitele pro 1. stupeň ZŠ zůstává prozatím v podobě čtyř nebo pětiletého programu. MŠMT podporuje přípravu učitelů ZŠ a SŠ na pedagogických fakultách prostřednictvím rozvojových programů. Pro rok 2006 byl v rámci rozpočtu pro vysoké školy vyhlášen *Program na přípravu a rozvoj studijních programů pro učitele*. Blíže viz dlouhodobé záměry vysokých škol (<http://www.msmt.cz/vzdelavani/dlouhodobé-zamery-a-jejich-aktualizace>).

V prosinci 2005 začala realizace NP *Model vzdělávání vedoucích pracovníků škol a školských zařízení (Úspěšný ředitel)*, v DZ ČR 2005 uveden pod názvem *Vedoucí*. Cílem projektu bylo vytvoření modelu systémové přípravy pro vedoucí pracovníky škol a školských zařízení v rámci ČR a jeho ověření v praxi (<http://www.nidv.cz/cs/projekty/projekty-esf/narodni-projekt-uspesny-reditel.ep/>).

V rámci NP *Koordinátor* byli vyškoleni lektoři, kteří školili koordinátory řídící tvorbu ŠVP na jednotlivých školách. Lektoři v rámci Akcí na zakázku proškolují celé pedagogické sbory. Vzdělávání učitelů k nové maturitní zkoušce bylo realizováno v rámci SP Kvalita I ve spolupráci s krajskými vzdělávacími zařízeními. Podle názorů z praxe zatím školení nenaplnilo očekávání učitelů a ředitelů a bude tedy potřeba se na tuto oblast více zaměřit.

V roce 2005 se začaly udělovat akreditace pro Studium k výkonu specializačních činností (pro oblast tvorby a následné koordinace ŠVP). Studium podporující správní kompetence probíhá

jako součást povinného vzdělávání ředitelů škol a školských zařízení. V nabídce vzdělávacích akcí je nabízeno vzdělávání zvyšující kompetence učitelů v pedagogicko-psychologické práci. V roce 2006 byl zahájen tříletý rozvojový *Program metodické a jazykové přípravy pro učitele I. stupně ZŠ bez odborné kvalifikace pro výuku cizích jazyků a jazykové přípravy pro učitele MŠ, ZŠ a ZUŠ (MEJA)*, který navázal na celonárodní jazykový program *JAME* (<http://www.nidv.cz/cs/projekty/rozvojove-programy-msmt/meja.ep/>). Vzhledem k posunu výuky cizího jazyka do 3. ročníku ZŠ (od září 2006) byli do jazykových a metodických kurzů prioritně zařazováni učitelé I. stupně ZŠ. Kurzy pro učitele MŠ a ZUŠ jsou organizovány od roku 2007 podle kapacitních a finančních možností. Financování je zahrnuto v rámci finančních prostředků vyčleněných na aktivity Národního plánu výuky cizích jazyků.

V této oblasti byly v roce 2005 a 2006 financovány ze státního rozpočtu rozvojové programy:

- *Vzdělávání pedagogických pracovníků,*
- *Zpřístupnění DVPP základních škol s ročníky pouze I. stupně,*
- *Podpora DVPP zabezpečeného vzdělávacími zařízeními zřizovanými kraji.*

V roce 2006 se začala ve spolupráci s odborníky, školami a představiteli školské politiky připravovat koncepce DVPP, ve které budou stanoveny priority státní vzdělávací politiky v DVPP. Mezi priority patří - podpora kurikulární reformy, podpora udržitelného rozvoje, podpora celoživotního učení a podpora profesních kompetencí učitele. V rámci těchto priorit bude vytvářeno několik témat, které budou v horizontu 2-3 let pro DVPP klíčová.

Cíle:

- a) Začlenit nové požadavky na učitele vyplývající z RVP do jejich počáteční přípravy**
- b) Vytvořit účinný systém DVPP podporující inovace ve vzdělávání**

Navrhovaná opatření:

Cíl a) Začlenit nové požadavky na učitele vyplývající z RVP do jejich počáteční přípravy

- E.1.1 dohodnout s fakultami připravujícími učitele potřebné změny studijních programů počátečního vzdělávání učitelů v nových oblastech kurikulární reformy (zejména s přihlédnutím k měnícím se požadavkům praxe a reformě regionálního vzdělávání, např. příprava a implementace ŠVP, vzdělávání s ohledem na udržitelný rozvoj apod.) (2008),
- E.1.2 vytvořit na vybraných fakultách připravujících učitele střediska kurikulární podpory (2008),
- E.1.3 podpořit realizaci požadavku vysokoškolského vzdělávání (bakalářského studijního programu) učitelů MŠ (zahájit jednání od 2007).

Cíl b) Vytvořit účinný systém DVPP podporující inovace ve vzdělávání

- E.1.4 inovovat a realizovat *Koncepci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků*, vytvořit pravidla pro profesní růst pedagogických pracovníků v návaznosti na jejich další vzdělávání a uplatnění inovací ve vzdělávání (2008),
- E.1.5 systémově řešit koncepci DVPP, definovat kompetence a podmínky akreditace pro zařízení v síti DVPP (2008),
- E.1.6 systematicky zařazovat do DVPP témata zmiňovaná ve strategických směrech uvedených v DZ ČR 2007 a dalších oblastech (zejména s přihlédnutím k měnícím se požadavkům praxe a reformě regionálního vzdělávání) (průběžně):
 - kurikulární reforma (RVP, příprava a implementace ŠVP, příprava ke zdokonalování klíčových kompetencí, jazykové a ICT vzdělávání a vzdělávání pro udržitelný rozvoj),

- monitorování a hodnocení vzdělávání (zejména příprava na nový způsob ukončování ve středních školách a na vlastní hodnocení školy),
- rovné příležitosti ve vzdělávání a poradenství,
- vzdělávání dospělých (viz kap. F),
- zvyšování kompetencí ředitelů škol (manažerské, právnické, personální,...),

E.1.7 podpořit DVPP v regionech, popř. ve školách - studium pedagogiky, studium pro asistenty pedagoga, studium k výkonu specializovaných činností, průběžné vzdělávání a další vzdělávání pedagogických a organizačních pracovníků v souvislosti se zavedením MZ (průběžně),

E.1.8 finančně podpořit DVPP v ZŠ s ročníky pouze 1. stupně (každoročně),

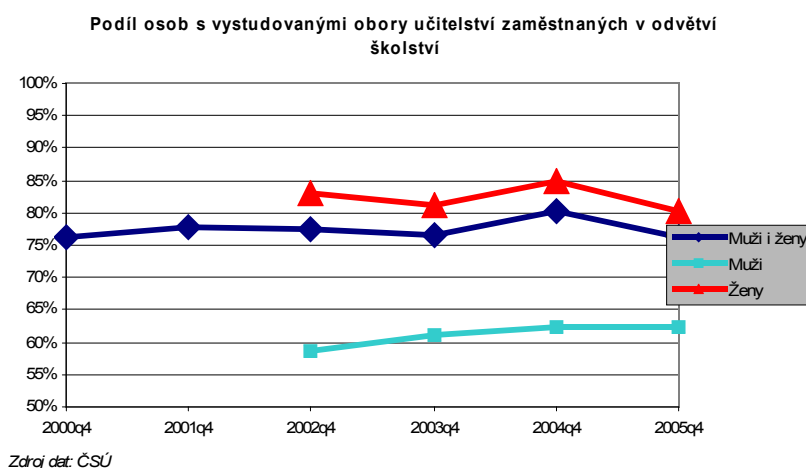
E.1.9 vytvořit funkční systém ověřování kvality v DVPP (2008),

E.1.10 podpořit možnost praxe učitelů odborných předmětů ve výrobní sféře.

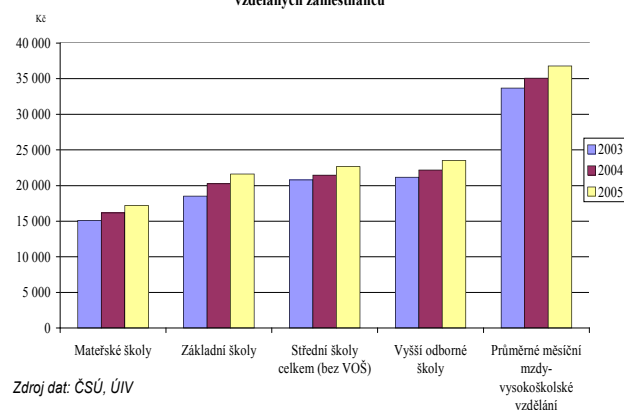
E.2 Pedagogičtí pracovníci a jejich odměňování

Vyhodnocení dosaženého stavu

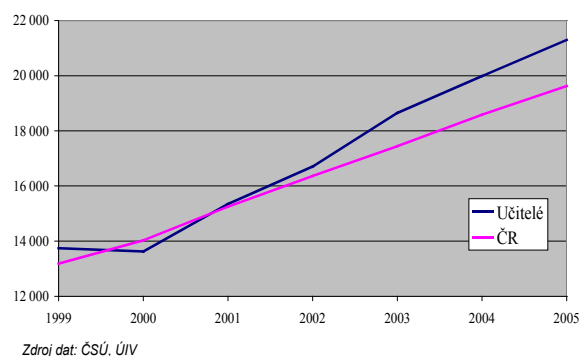
V letech 2003-2005 nedošlo k zásadní změně v celkovém počtu pedagogických pracovníků. Podíl osob zaměstnaných ve školství z osob, které vystudovaly učitelské obory, je v posledních letech relativně stabilní a pohybuje se na úrovni 75-80 %. Jak je patrné z grafu, v posledních letech při poklesu podílu žen mírně roste podíl mužů.¹⁶ Příčinou

Průměrný měsíční plat/mzda učitelů v regionálním školství a vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců

Porovnání průměrných hrubých mezd v ČR a učitelů

může být zvyšování průměrných platů ve školství, v letech 2002-2005 se zvýšily o cca 4,6 tis. Kč (28 %) na 21,3 tis. Kč v roce 2005. Plat učitelů dosahuje cca 109 % průměrného platu v ČR. V letech 2002-2005 bylo zvyšování platů učitelů rychlejší (nárůst o 27,5 %) než tomu bylo v průměru ČR (o cca 20 %) a u vysokoškolsky vzdělaných osob (o 15,6 %).

¹⁶ Výběrové šetření pracovních sil ČSÚ 2006, data zpracovaná pro potřeby MŠMT

Z výše uvedeného grafu je zřejmé, že se začíná naplňovat předpoklad vyrovnání průměrných platů učitelů základních a středních škol, ale úroveň platů se zdaleka nerovná platům ostatních vysokoškolsky vzdělaných osob. Další graf naznačuje vývoj mezd v průměru ČR a učitelů v delší časové řadě.

V září 2006 začala být ve větší míře využívána možnost poskytovat pedagogickým pracovníkům tzv. specializační příplatek. Celkové náklady pro rok 2006 dosáhly cca 42 mil. Kč. Kapacity akreditovaných vzdělávacích institucí se budou zvyšovat postupně, dopad bude tedy rozložen do období 2007-2010.

Cíl:

Postupně přibližovat platové postavení pedagogických pracovníků ostatním vysokoškolsky vzdělaným skupinám obyvatel ČR

Navrhovaná opatření:

- E.2.1 pokračovat v postupném navyšování platů pedagogických pracovníků,
- E.2.2 rozšiřovat možnost poskytování specializačního příplatku pro pedagogické pracovníky v souvislosti s kariérním růstem.-

E.3 Podpora v rámci dalšího programového období 2007 – 2013

Oblasti podpory realizované systémovými a individuálními projekty
<ul style="list-style-type: none"> • zvyšování kompetencí učitelů v oblasti vedení a evaluace pedagogické praxe
<ul style="list-style-type: none"> • zvyšování profesní kvalifikace pedagogických pracovníků, příp. doplnění kvalifikace učitelů bez pedagogické způsobilosti
<ul style="list-style-type: none"> • vytvoření a realizace funkčního systému DVPP v ČR v návaznosti na kariérní řád
<ul style="list-style-type: none"> • vytvoření a plošná implementace modulárního systému vzdělávání vedoucích pracovníků škol a školských zařízení se zaměřením na řízení organizace a pedagogického procesu s využitím nových forem výuky
Podpora dalších aktivit v krajích prostřednictvím globálních grantů
<ul style="list-style-type: none"> • vzdělávání pedagogických pracovníků na podporu kurikulární reformy a v dalších oblastech evaluace, rovné příležitosti ve vzdělávání a poradenství zvyšování kompetencí ředitelů škol (manažerské, právnícké, personální,...)
<ul style="list-style-type: none"> • další vzdělávání pedagogických pracovníků škol a školských zařízení včetně realizace odborných praxí a zahraničních stáží pedagogických pracovníků s důrazem na realizaci kurikulární reformy, na jazykové vzdělávání a využívání ICT ve výuce, včetně osvojení si dalších moderních pedagogických metod, souvisejících se systematickým zvyšováním kvality a efektivity vzdělávání
<ul style="list-style-type: none"> • metodická podpora výuky cizích jazyků, včetně konzultační a poradenské činnosti a tvorby metodických nástrojů a dokumentů v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků škol a školských zařízení
<ul style="list-style-type: none"> • podpora dalšího vzdělávání pracovníků škol zaměřeného na projekty začleňování škol do udržitelného rozvoje na lokální úrovni (do komunitního rozvoje)
<ul style="list-style-type: none"> •

F) Podpora dalšího vzdělávání

Základní cíl strategického směru::

Dostupné a efektivní další vzdělávání pro měnící se společnost

Otevřená ekonomika se vyznačuje vysoce konkurenčním prostředím, což se projevuje i na trhu práce. Požadavky kladené pracovním trhem, který upřednostňuje flexibilní a adaptabilní pracovní sílu, jsou stále náročnější a ukazuje se, že pro uplatnění se v zaměstnání již není zdaleka dostačující úspěšně ukončit i třeba žádoucí obor v rámci počátečního vzdělávání, ale naopak je nutné stále sledovat vývojové trendy a vzdělávat se, doplňovat a zvyšovat či dokonce měnit kvalifikaci v průběhu života.

F.1 Další vzdělávání ve školách i mimo ně – vytvoření systémového rámce

Vyhodnocení dosaženého stavu

I když pro oblast dalšího vzdělávání (DV) je důležitou změnou přijetí zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání (blíže bod F.2), je situace v oblasti DV poměrně neuspořádaná. Předpokládá se sice, že možnost zhodnocení výsledků učení dosažených mimo školskou vzdělávací soustavu pomůže zvýšit poměrně nízkou účast občanů na DV, ale v současné době je procento dospělých, kteří se dále vzdělávají, neuspokojivé. Je účelné podpořit jak organizování vzdělávacích kursů, které umožňují dospělým získávat další kvalifikace, tak systém pobídek pro dospělou populaci. Nabídka vzdělávacích příležitostí je poměrně pestrá, avšak není zřejmé, zda výstupy z těchto aktivit jsou efektivní. Je samozřejmé, že organizování DV je otevřeno všem subjektům, školy se však mohou zapojovat do tohoto procesu ještě ve větší míře než dosud. Další příležitostí pro školy a školská zařízení je možnost ucházet se o statut autorizované osoby, která má oprávnění ověřovat a uznávat výsledky DV.

Cíl:

Podpora dalšího vzdělávání ve školách i mimo ně - vytvoření systémového rámce dalšího vzdělávání

Navrhovaná opatření:

- F.1.1 připravit a nabídnout motivační nástroje pro vyšší účast dospělých v DV (průběžně, 2007-2015),
- F.1.2 podporovat nabídku DV na základních, středních, vyšších odborných a vysokých školách a v dalších vzdělávacích institucích (např. s využitím finančních prostředků ESF) (průběžně, 2007-2015),
- F.1.3 podporovat nabídku programů DV dle aktuálních potřeb regionů (např. s využitím finančních prostředků ESF) (průběžně, 2007-2015),
- F.1.4 s využitím finančních prostředků ESF podporovat poptávku po DV (např. formou vzdělávacích poukázek) (průběžně, 2008-2015),
- F.1.5 pokračovat ve vytváření informačního a poradenského systému nabídky vzdělávacích příležitostí v oblasti DV,
- F.1.6 podpořit DV v sítích škol poskytujících vzdělávací služby dospělým (např. s využitím finančních prostředků ESF) (průběžně, 2007-2015).

F.2 Zlepšení kvality v dalším vzdělávání a prostupnost systémů počátečního a dalšího vzdělávání

Vyhodnocení dosaženého stavu

V roce 2006 byl přijat zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání, který umožňuje každému získat nebo si zvýšit stávající stupeň vzdělání nebo kvalifikaci, přizpůsobit se ekonomickým a společenským změnám a ověřit nebo potvrdit nabyté znalosti a dovednosti získané při neformálním vzdělávání nebo informálním učení. Umožní tedy zhodnotit vzdělávání dosažené mimo vzdělávací soustavu transparentním a objektivním způsobem. Součástí zákona jsou základní principy udělování osvědčení potvrzujícího získání dílčí kvalifikace.

V rámci naplňování uvedeného zákona byly zpracovány první verze kvalifikačních standardů (65 úplných a 240 dílčích kvalifikací a tento počet průběžně vzrůstá), schválena první verze materiálu *Pojetí a struktura Národní soustavy kvalifikací*, vznikl výchozí návrh struktury informačního systému Národní soustavy kvalifikací a řešitelský web pro prezentaci výstupů, názorů a stanovisek.

V roce 2005 byly zahájeny dva SP spolufinancované z ESF

- *Rozvoj Národní soustavy kvalifikací podporující propojení počátečního a dalšího vzdělávání (NSK - Národní soustava kvalifikací)*, který má za cíl propojení počátečního a dalšího vzdělávání rozvojem databáze, která bude vymezovat kvalifikace, popisovat vzájemné vazby mezi nimi a vymezovat kvalifikační a hodnotící standardy. V DZ ČR 2005 je uveden pod názvem *Kvalifikace – Vytváření Národní soustavy kvalifikací podporující propojení počátečního a dalšího vzdělávání* (<http://www.msmt.cz/eu/narodni-soustava-kvalifikaci-nsk>, <http://www.nsk.nuov.cz/>).
- *Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení v sítích škol poskytujících vzdělávací služby dospělým (UNIV)*, který podpoří poskytování DV realizovaného středními školami a VOŠ a rozšíří spektrum forem DV o uznávání výsledků předchozího učení (<http://www.msmt.cz/eu/systemovy-projekt-univ>).

Poradním orgánem MŠMT je *Národní rada pro kvalifikace*, která projednává zejména záležitosti týkající se přípravy NSK a jejího uplatnění v praxi. Dále posuzuje záležitosti týkající se kvalifikací a DV, které jí předloží MŠMT.

Cíl:

Podpora systémů zajištění kvality dalšího vzdělávání a prostupnosti systému počátečního a dalšího vzdělávání

Navrhovaná opatření:

F.2.1 s využitím finančních prostředků ESF (průběžně, 2008-2010):

- navrhnout opatření podporující rozvoj DV,
- vymezit kompetence a odpovědnost klíčových aktérů,
- navrhnout pobídkové nástroje ke zvyšování kvalifikací,
- navrhnout nástroje k zajištění kvality DV,

F.2.2 postupně uvádět do praxe zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání (průběžně):

- koordinovat činnosti autorizujících orgánů,
- poskytovat autorizujícím orgánům podporu při zavádění organizačních, informačních a kontrolních mechanismů pro procesy ověřování a uznávání kvalifikací,
- s využitím finančních prostředků ESF připravit pilotní ověřování uznávání výsledků dalšího vzdělávání a využití získaného certifikátu v praxi,
- promítat zkušenosti z ověřování a uznávání kvalifikací do tvorby NSK,

- vypracovat metodiku postupu pro získání statutu autorizované osoby (2007-2008),
- F.2.3 s využitím finančních prostředků ESF naplňovat NSK s cílem propojení počátečního a dalšího vzdělávání dle požadavků trhu práce (postupně i pro kvalifikace vyšších úrovní ISCED 4), s maximálním zapojováním zástupců zaměstnavatelů do tvorby a posuzování kvalifikací (průběžně, 2007-2015),
- F.2.4 podporovat vytvoření systému ověřování kvality postupů při ověřování výsledků DV (např. s využitím finančních prostředků ESF).

F.3 Zvyšování profesionality vzdělavatelů v dalším vzdělávání

Vyhodnocení současného stavu

Vzdělávací instituce poskytující nabídku DV zajišťují své vzdělávací aktivity lektory, jejichž odborná a pedagogická způsobilost je rozdílná. Lektoři mají někdy problémy s odlišným způsobem vzdělávání dospělých, nemusí mít vždy přístup k poslednímu vývoji tématu v praxi, někdy nerespektují obecné pedagogické zásady a nevyužívají modernější způsoby vzdělávání. Podporován bude systém přípravy lektorů v DV a jejich odborná a pedagogická kvalifikace.

Cíl:

Zvyšování profesionality vzdělavatelů v dalším vzdělávání

Navrhovaná opatření:

- F.3.1 vytvořit systém podpurných opatření k motivaci pedagogických pracovníků působit v DV,
- F.3.2 s využitím finančních prostředků ESF (průběžně, 2007- 2015):
- zvyšovat profesionalitu lektorů kursů DV,
 - podporovat pedagogické pracovníky při získávání znalostí a dovedností potřebných pro vzdělávání v kursech DV.

F.4 Podpora v rámci dalšího programového období 2007 – 2013

Oblasti podpory realizované systémovými a individuálními projekty
• vytvoření efektivního a uceleného systému dalšího vzdělávání v ČR
• rozvoj a implementace Národní soustavy kvalifikací
• rozvoj a vytváření systému uznávání výsledků předchozího učení v sítích škol poskytující vzdělávací služby dospělým
• vybudování a realizace systému poradenství v oblasti celoživotního učení
Podpora dalších aktivit v krajích prostřednictvím globálních grantů
• podpora provázanosti dalšího vzdělávání s počátečním vzděláváním (včetně vytváření vzdělávacích modulů)
• prohloubení vzdělávání lektorů, řídicích a organizačních pracovníků vzdělávacích institucí (působících v oblasti dalšího vzdělávání)
• rozvoj sítí a partnerství subjektů působících v oblasti dalšího vzdělávání a poradenství ve specifických oborech, jako oblast životního prostředí, zdravotnictví a cestovního ruchu
• podpora při vytváření a zavádění nových modulů dalšího vzdělávání
• posilování šancí škol a nevládních organizací na trhu dalšího vzdělávání
• rozvoj spolupráce škol se zaměstnavateli v oblasti dalšího vzdělávání

- rozšíření vzdělávací nabídky škol o kurzy dalšího vzdělávání

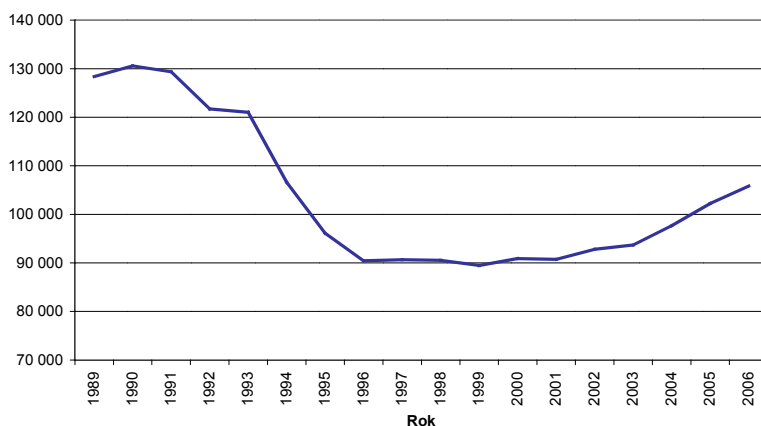
III. Přístup ke vzdělávání a průchod dětí, žáků a studentů vzdělávací soustavou

Základem kapitoly je propojení demografické projekce, počtu dětí, žáků a studentů účastnících se vzdělávání v rámci vzdělávací soustavy a kritérií rozvoje daných státní vzdělávací politikou. V rámci MŠMT jsou odhady kvantitativního rozvoje zpracovávány dlouhodobě, jsou pravidelně aktualizovány a zpřesňovány na základě nových vstupních dat a přijatých legislativních změn. Význam projekce spočívá v zadávání cílových hodnot, kterých má být, podle přijaté státní vzdělávací politiky, dosaženo v jednotlivých oblastech. Propojení cílových hodnot se skutečným-současným stavem naznačuje, k jakým změnám v průměrných počtech přijímaných žáků by mělo dojít pro naplnění cílů. Z počtu přijatých žáků jsou pak odvozeny celkové počty žáků a absolventů, z nichž je možné odvodit budoucí-orientační potřebu finančních prostředků na přímé výdaje škol, potřebu učitelů, posoudit rozsah kapacit škol a navrhnout případná opatření. Kapitola se proti DZ ČR 2005 také zaměřuje na odborné vzdělávání a jeho souvislost s trhem práce.

Při posuzování dat o počtu přijímaných žáků a dalších odvozených údajů je však třeba vzít v úvahu, že jde o vývojové trendy, získané na základě modelového výpočtu, které naznačují, k jakému vývoji může - za předpokládaných podmínek - dojít v průměru za celou ČR (situace v jednotlivých krajích se odlišují podle specifických podmínek krajů, což je obvykle zohledňováno v jejich DZ). Tento modelový výpočet žádným způsobem neomezuje případné změny v rozhodnutí žáka či studenta o změně své vzdělávací dráhy.

III.1 Demografická projekce jako faktor kvantitativního vývoje jednotlivých úrovní vzdělávání

Absolutní počty živě narozených dětí v České republice (ČSÚ)

Klíčovým podkladem pro přípravu projekce počtu dětí, žáků a studentů se stala populační prognóza ČSÚ. Z velikosti věkových skupin, příslušných pro jednotlivé úrovně vzdělávání do roku 2020 vyplývá, že všechny uvažované věkové skupiny projdou během tohoto období celou „populační vlnou“ (tedy

nárůstem do maximálních hodnot a nebo naopak výrazným propadem).

Demografická projekce počtu dětí živě narozených do roku 2020

Počty živě narozených v České republice v letech 1989 – 2006									
Rok	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Počet živě narozených	128 356	130 564	129 354	121 705	121 025	106 579	96 097	90 446	90 657
Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006 *
Počet živě narozených	90 535	89 471	90 910	90 715	92 786	93 685	97 664	102 211	105 831

* předběžné údaje

Zdroj: ČSÚ

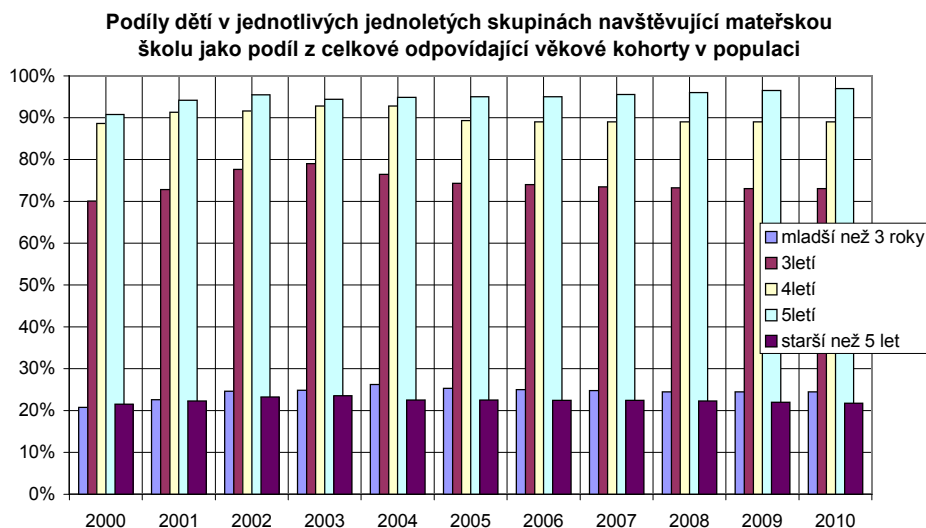
	3-5 let	6-14 let	15-18 let	19-23 let		3-5 let	6-14 let	15-18 let	19-23 let
2005	272 997	928 177	519 507	683 456	2013	290 022	840 773	366 199	617 620
2006	277 169	889 079	518 334	674 651	2014	288 701	849 707	358 939	583 722
2007	281 468	859 046	507 851	672 375	2015	287 234	857 192	358 278	545 438
2008	285 733	831 296	500 950	665 560	2016	285 650	862 303	359 663	514 152
2009	289 632	818 252	477 963	661 004	2017	283 791	865 395	362 969	483 239
2010	291 555	818 207	445 114	657 932	2018	281 690	867 246	368 196	465 051
2011	291 703	825 266	413 909	649 595	2019	279 377	866 481	374 354	458 881
2012	291 125	832 843	383 232	638 459	2020	276 872	863 457	380 204	460 092

Zdroj: ČSÚ, 2004

III.2 Předškolní a povinné základní vzdělávání

Předškolní vzdělávání

Věková skupina příslušející předškolnímu vzdělávání (děti ve věku 3-5 let) je jedinou věkovou skupinou z uvažovaných, která v současnosti narůstá. Dosáhne svého maxima v roce 2011, kdy se zvýší o necelých 7 % proti roku 2005.

Zdroj dat: ÚIV

Podíl dětí mladších 3 let, navštěvujících MŠ, vztažený k populaci dvouletých, se pohybuje na úrovni 25 %, podíl dětí starších než 5 let vztažený k populaci 6letých se pohybuje okolo 22-23%. Snahou je sice snižování odkladů povinné

školní docházky, ale prozatím se tyto předpoklady v průměru ČR nepotvrzují.

Z generace tříletých dětí jich MŠ navštěvuje cca ¾, maximálního podílu bylo dosaženo v roce 2003/04 – téměř 79 %, do roku 2005/06 však podíl klesl na hodnotu 74,3 %. Důvodem poklesu může být velká naplněnost kapacit, zvláště v místech velké koncentrace mladých rodin s dětmi a především přednostní přijímání dětí v posledním roce před zahájením povinné školní docházky. Dalším důvodem může být i např. vyšší porodnost posledních let, kdy matky mají často okolo třetího roku věku prvního dítěte dítě druhé a tím si zajistí návaznost rodičovské dovolené a zároveň nepocítují nutnost umístit starší dítě do MŠ (zvláště v případech, kdy je hůře dostupná).

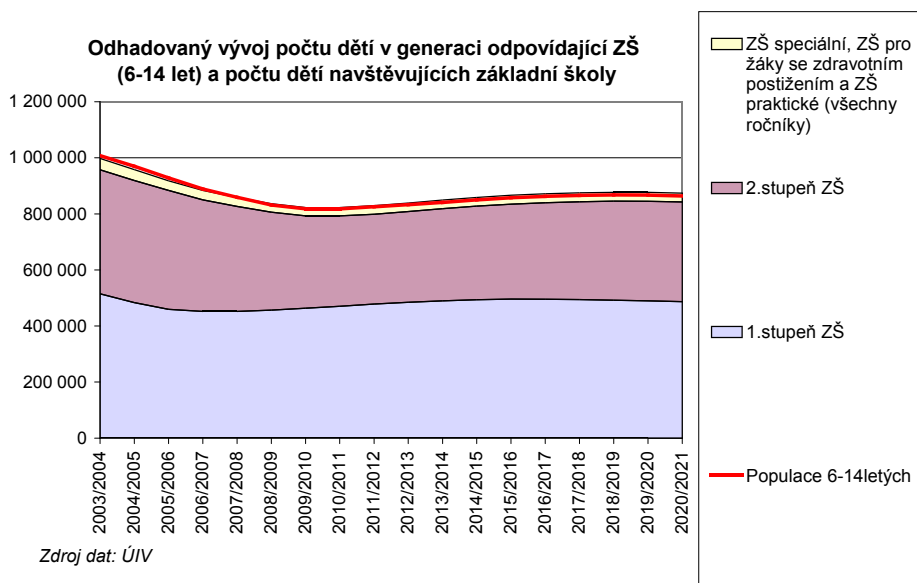
Podíl dětí, navštěvujících běžné MŠ je největší u generací dětí čtyřletých a pětiletých – u čtyřletých je podíl jen lehce pod 90 %, u pětiletých bylo v roce 2005/06 dosaženo podílu 95 %, což je proti předchozímu roku lehký nárůst. Větší navýšení je očekáváno ještě v důsledku zavedení bezplatného posledního ročníku MŠ, což by mělo přispět k naplnění cíle DZ ČR 2005, kde byl stanoven jako žádoucí podíl účasti 5letých dětí na předškolním vzdělávání až na 98 %.

Demografickému nárůstu posledních let předcházela několikaletý pokles počtu dětí a tím i počtu dětí v MŠ, což vedlo v řadě obcí k jejich rušení. Pokud nebyla zřizovateli MŠ

zachycena vlna zvýšené porodnosti v oblastech s vyšší koncentrací mladých rodin, začíná se již projevovat nedostatek míst, který se přechodně prohloubí v několika dalších letech nejen v důsledku zvýšené porodnosti.

Celkový podíl dětí navštěvujících MŠ vztažený k počtu dětí 3-5letých v populaci byl přibližně stabilní, na úrovni cca 103-104 %, v posledních letech však došlo k poklesu na 101-102 %. Pokud v nejbližších letech nestoupne počet dětí navštěvujících MŠ, klesne tento podíl pod 100 % a v praxi by se mohly častěji objevovat kapacitní problémy MŠ.

Základní vzdělávání

Povinnou školní docházku začínají plnit děti tradičně ve věku 6 let, ale každoročně téměř čtvrtina dětí nastupuje na ZŠ až ve věku 7 let a cca 1 % pak ve věku 5 let.

Počet dětí 6letých se podle demografické projekce ČSÚ počínaje rokem 2006/07 začíná mírně zvyšovat

s maximem v roce 2013. V souvislosti s rozdílem mezi počtem narozených a projektovaných dětí (viz kapitola I.) lze předpokládat, že se rozdíl začne u 6letých dětí projevovat cca od roku 2010 (navýšením o cca 2 tis. dětí) a bude postupně narůstat.

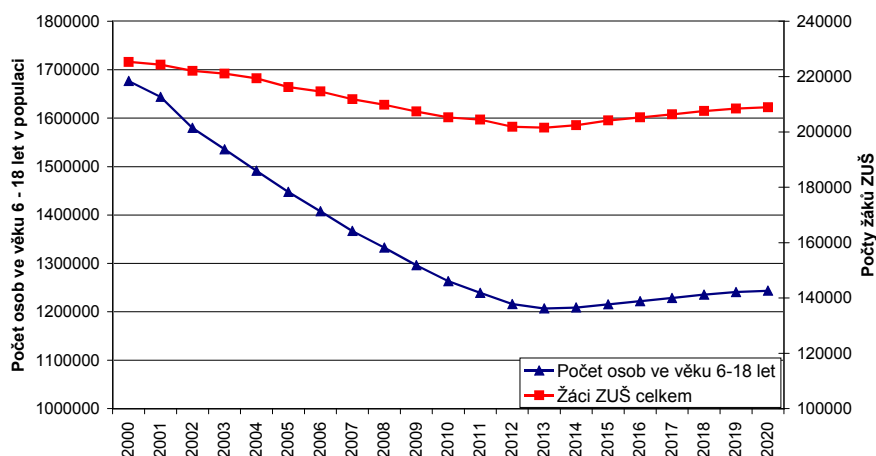
Počet žáků na ZŠ by se měl snižovat do roku 2010 (o 10,2 % proti roku 2005), v dalších letech by měl opět stoupat, do roku 2015 o 5,3 % proti minimu v roce 2010. Na 1. stupni ZŠ by měl pokles pokračovat již jen do roku 2007/08 o necelá 2 %, ale na 2. stupni až do roku 2011/12 o téměř čtvrtinu proti roku 2005. Podíl žáků všech ZŠ zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami tvoří dlouhodobě cca 4 % z celkového počtu žáků plnících povinnou školní docházku na ZŠ. V roce 2005/06 tento podíl mírně poklesl, což může být v souvislosti s integrací dětí se zdravotním postižením do běžných škol.

Odchody žáků z 2. stupně ZŠ do nižšího stupně 6 a 8letých gymnázií a 8letých konzervatoří se pohybují na úrovni cca 9 % ze žáků 5. ročníků ZŠ do 8letých gymnázií a cca 2 % ze 7. ročníků ZŠ do 6letých gymnázií, odchody žáků do tanečních konzervatoří jsou statisticky zanedbatelné. Dosažený podíl mírně překročil kritérium 10 % podílu odchodů z 2. stupně ZŠ, stanovené v DZ ČR 2005 v rámci průměru ČR. Jeho změna se nepředpokládá, neboť tyto školy jsou určeny především pro nadané děti. V současné době je na úrovni plnění povinné školní docházky navštěvuje cca 43 tis. žáků, pro dosažení ideálního podílu odchodů ze ZŠ by se do roku 2010 měl jejich počet snížit o cca 10tis. žáků.

Základní umělecké školy

Přestože tyto školy neposkytují stupeň vzdělání, jsou důležitou součástí systému uměleckého

Porovnání předpokládaného vývoje počtu osob 6 - 18letých v populaci a celkového předpokládaného počtu žáků ZUŠ

let mírně klesal a v roce 2005 dosáhl úrovně 216 tisíc. I přes tento pokles v absolutních počtech žáků ZUŠ stále v posledních letech narůstá jejich podíl vzhledem ke generaci 6-18letých. V roce 2005 bylo dosaženo podílu 14,9 % a na základě předpokládaného demografického vývoje je očekáván jeho nárůst i do budoucna - a to až na více než 16 % do roku 2010. I tento relativně rychlý nárůst podílu by však přinášel pokles celkového počtu žáků, který je způsoben demografickým poklesem osob ve věku 6-18 let. Pokles je odhadován do roku 2013, kdy by počet žáků ZUŠ dosahoval jen cca 201,5 tis., což je proti roku 2005 pokles o 6,8 %.

III.3 Přístup ke střednímu vzdělávání

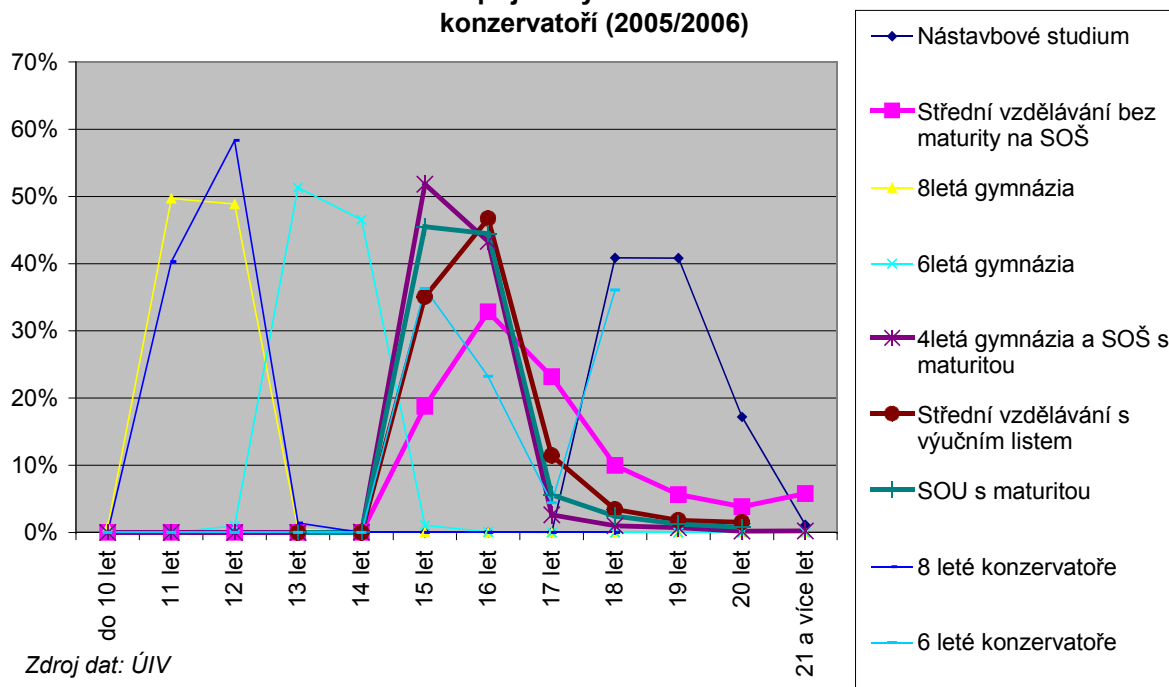
Do denní formy vzdělávání nastupují především „čerství“ absolventi ZŠ, teoreticky mládež 15letá. Již v DZ ČR 2005 bylo upozorněno na radikální pokles počtu osob této věkové skupiny, ke kterému dojde mezi roky 2008 a 2009 o cca 14 tis. osob a během jednoho roku – do 2010 ubude dalších cca 11 tis. osob. Z odhadované hodnoty více než 120 tis. 15letých v roce 2008 se jejich počet sníží na cca 95,6 tis v roce 2010 (tj. o pětinu během 2 let). Další pokles je očekáván až do roku 2014/15, ale jeho tempo je již mírné.

Procesu vzdělávání na středních školách se však účastní i žáci starší, proto je podíl přijímaných, vztažený k počtu osob ve věku 15let, vyšší než 100 %. Jde o žáky, kteří si doplňují střední vzdělání, mění obor vzdělání a jsou přijímáni opakovaně, a zatím v menší míře i o děti cizinců. Graf ukazuje, že na většinu středních škol nastupuje jen cca 1/2 nově přijímaných ve věku 15 let, jen o něco málo nižší je mezi nově přijímanými podíl 16leté mládeže. U středního vzdělávání s výučním listem je podíl 16letých dokonce vyšší než podíl 15letých; promítají se zde posuny věku začínající již v MŠ odklady nástupu do ZŠ, dále neúspěšnost některých žáků v předchozím školním roce ve studiu náročnějším, ale zřejmě i delší setrvání v ZŠ a tím pozdější nástup do středního vzdělávání. Totéž, možná ještě ve větší míře, pravděpodobně platí ve středním vzdělávání na SOŠ bez maturitní zkoušky, kde 16letí mezi nově přijímanými jasně převládají a následování jsou 17letými uchazeči.

vzdělávání a byl tedy i pro ně stanoven vývojový trend (mimo vlastní matematický model průchodu). MŠMT je kritizováno za to, že nepřiděluje finanční prostředky na zvyšující se poptávku po ZUŠ, ale vzhledem k finanční situaci to nebylo možné.

Počet žáků ZUŠ v průběhu minulých

Věková struktura nově přijímaných do 1.ročníků středních škol a konzervatoří (2005/2006)

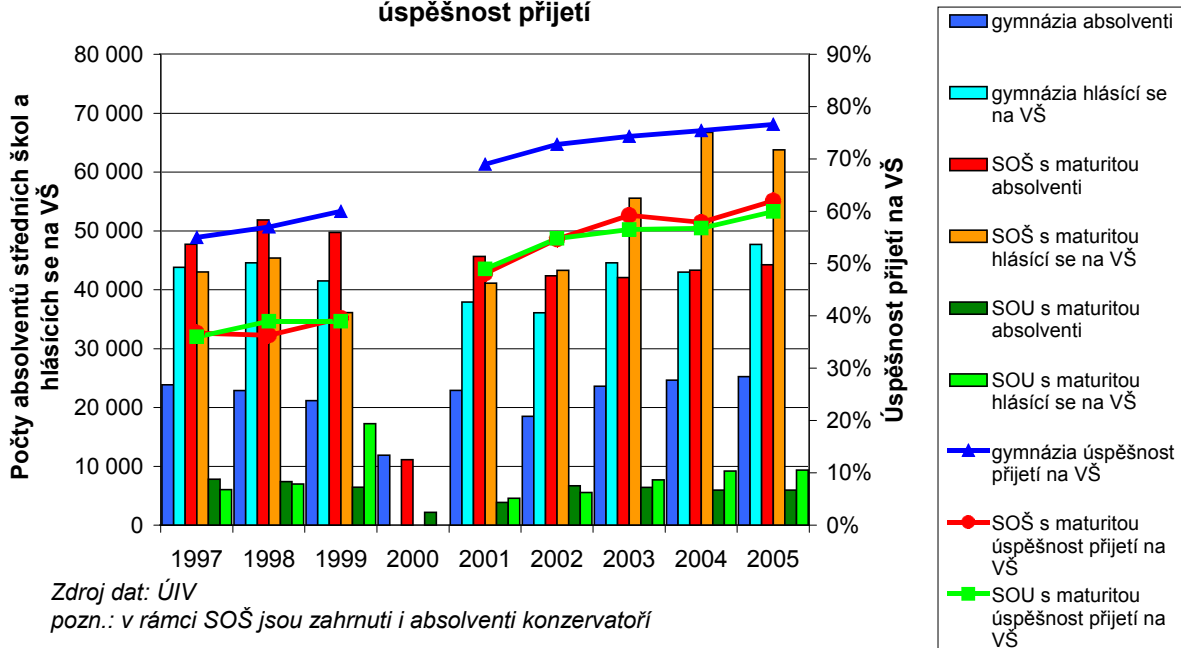
Výše zmíněný propad populačního ročníku 15letých se postupně promítne do poklesů celé věkové skupiny odpovídající středním školám (15-18 letí), která se od roku 2005 do svého minima v roce 2015/16 sníží o 31 %. Míra účasti na středoškolském vzdělávání (tedy počet žáků středních škol vztažený k odpovídající generaci 15-18letých osob) se pohybuje na úrovni okolo 90 %. Dalších cca 30 % z absolventů středního vzdělávání ukončeného výučním listem usiluje o získání maturitní zkoušky v nástavbovém studiu.

Silné postavení středního vzdělávání a účasti mládeže na středním vzdělávání v ČR v porovnání se zeměmi EU bylo zmíněno v kapitole I., stejně jako nesoulad mezi nabídkou a poptávkou po jednotlivých úrovních středního vzdělávání. Vzdělávání zakončeného maturitní zkouškou se v ČR účastní stále větší podíl žáků, v roce 2005 se zvýšil na 68,1 % z přijatých na střední školy (v denním studiu, bez nástavbového studia a škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami) a přibližuje se tak stanovenému kritériu 70-75 %. Rozšiřuje se tak základna pro přijímání do terciárního vzdělávání.

Nové skutečnosti v rozvoji středního vzdělávání

Volba střední školy hraje v přípravě k vyšší úrovni vzdělávání zásadní úlohu. Absolventi maturitního studia různých typů středních škol (G, SOŠ, SOU) mají různou šanci k přijetí na vysokou či vyšší odbornou školu. Tradičně nejvyšší úspěšnost v přijímacím řízení do terciárního vzdělávání vykazují absolventi gymnázií, kteří již vstupují do školy s cílem dalšího studia (úspěšnost přijetí na vysokou školu byla 77 % ve školním roce 2005/06). Zdánlivý nesoulad mezi počtem absolventů jednotlivých typů škol a těch, kteří se hlásí na vysoké školy je způsoben hlásícími se uchazeči s „odloženou poptávkou“, tedy starších absolventů. Výpadek v roce 2000 je důsledek zavedení povinného 9. ročníku ZŠ.

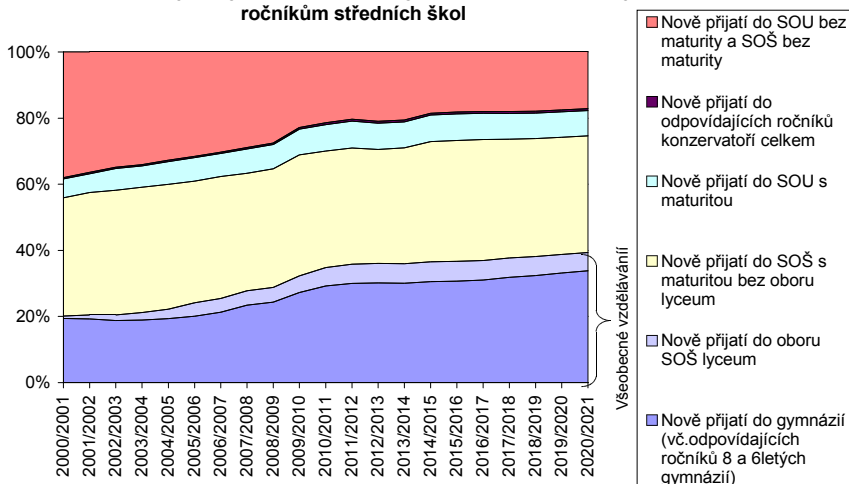
Porovnání vývoje "čerstvých" absolventů středních škol podle druhů, celkového počtu přihlášených z těchto druhů středních škol na VŠ a jejich úspěšnost přijetí

Úspěšnost přijetí k vysokoškolskému studiu z oborů SOŠ a SOU zakončených maturitní zkouškou, kde je hlavním cílem vzdělávání profesí pro trh práce, je téměř shodná, 62 % ze SOŠ a 60 % ze SOU.

Při vstupu do terciárního vzdělávání jsou nejúspěšnější absolventi všeobecného vzdělání. Tato fakta se stala důvodem jeho podpory – předpokládá se navýšení podílu přijímaných do všeobecného

Struktura nově přijímaných na střední školy - do ročníků odpovídajících 1. ročníkům středních škol

vzdělávání¹⁷ ze všech přijatých na střední školy na 35 % ve školním roce 2010/11 a až na 40 % do roku 2020/21.

Tím dojde k posunu podílu přijímaných do odborného vzdělávání na 65 % v roce 2010/11, resp. na 60 % v roce 2020/21. Graf znázorňuje možnou variantu rozvoje

založenou na předpokladu dosažení cílových hodnot. Cílová hodnota je dána pro všeobecné vzdělávání a jeho rozdělení mezi obory gymnázium a lyceum je ryze teoretické, odvozené

¹⁷ Všeobecným vzděláváním na středních školách je myšleno vzdělávání v oborech gymnázií v ročnících odpovídajících střední škole (tedy po ukončení povinné školní docházky) a v oborech lyceum. Nově přijatí do všeobecného vzdělávání jsou nově přijatí žáci do oborů vzdělávání 4letých gymnázií, do odpovídajícího ročníku oborů vzdělávání 8letých a 6letých gymnázií (do 5.ročníku 8letých gymnázií a do 3.ročníku 6letých gymnázií) a do oborů vzdělávání lyceum.

zatím ze spíše opatrného rozvoje lyceí ze strany krajů (s výjimkou kraje Moravskoslezského a v posledním roce i Jihomoravského).

Uvedené posuny ve struktuře nově přijímaných do středního vzdělávání se s adekvátním časovým posunem projeví i ve struktuře žáků a absolventů středních škol.

V souvislosti s posilováním přijímání do všeobecného vzdělávání na středních školách a spolu s vlivem demografického vývoje se předpokládá pokles podílu přijímaných do odborného vzdělávání. ČR má v mezinárodním porovnání jednoznačně nejvyšší podíl odborného vzdělávání¹⁸ (80 % v porovnání s 55,6 % EU 25, kde se jednotlivé země pohybují v průměru od cca 13 % do cca 70 %) a posílením všeobecného vzdělávání se jen přiblíží evropskému průměrnému podílu. Předpokládá se, že se počet přijímaných do odborného vzdělávání sníží ze 98,8 tis. v roce 2005/06 na 64,7 tis. v roce 2010/11, k nižšímu úbytku dojde u přijatých na SOŠ o cca 24 %. Úměrně změně přijímání bude docházet ke změně počtu žáků, kteří by se u SOŠ¹⁹ snížily ze 207,7 tis. v roce 2005 na 185,8 tis. v roce 2010 (o 10,5 %), počet absolventů se však mírně zvyšuje až do roku 2009/10 ze 44,9 tis. o 2,7 %. U přijímaných na SOU pokračuje úbytek přijímaných z 49,9 tis. žáků o cca 42,1 % do roku 2010, do kdy se počty žáků sníží o 32,9 %, zatímco ve stejné době dojde ke snížení počtu absolventů o 19,1 %.

Odborné vzdělávání ve vztahu k trhu práce

Odborné vzdělávání a trh práce jsou úzce propojeny a sledování nezaměstnanosti absolventů je významné nejen pro hodnocení souladu vývoje na trhu práce s vývojem přijímání do jednotlivých úrovní vzdělávání (a skupin oborů), ale také pro mapování sociálních podmínek mladých lidí a předcházení patologickým jevům, které nezaměstnanost absolventů může vyvolávat. Možnost uplatnění absolventa na trhu práce je částečně předurčena absolvovaným studijním oborem, místem jeho bydliště a skutečností, že na trh práce odchází stále nižší podíl absolventů, v roce 2005 již jen necelá polovina absolventů z oborů středního vzdělání zakončených maturitní zkouškou na SOŠ a cca 66 % z těchto oborů na SOU. Pouze z nástavbového studia se na trh práce dostává cca 80 % absolventů.

Změna neúspěšnosti absolventů jednotlivých úrovní středních škol na trhu práce a změna přijímání na střední školy je v základních souvislostech zřejmá z grafu^{20,21}.

Výrazné snížení neúspěšnosti absolventů na trhu práce u vzdělávání s maturitní zkouškou souvisí s navyšováním přijímání do terciárního vzdělávání. U odborného vzdělávání souvisí s dokončením zahraničních investičních celků, snižujícím se přijímáním do středního vzdělávání s výučním listem a průběžně probíhající restrukturalizací odborného vzdělávání, které se začíná přizpůsobovat požadavkům trhu práce zejména tam, kde jsou navázány dobré kontakty mezi školami a zaměstnavateli. Svoji roli také sehrává rozvoj kariérového poradenství.

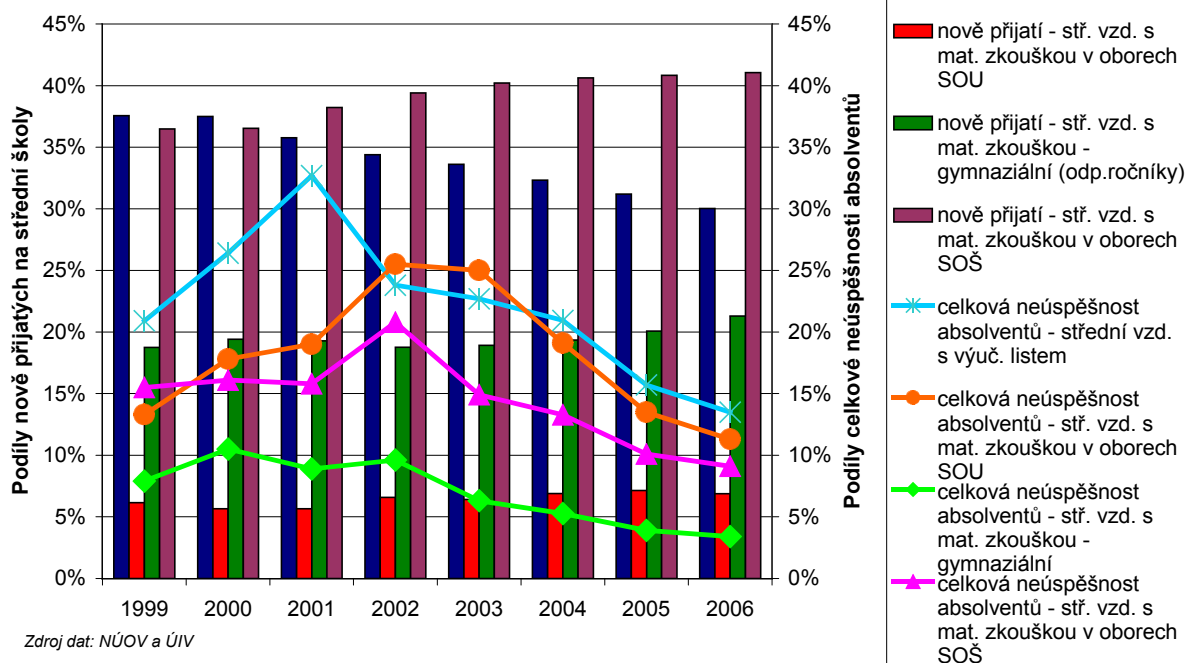
¹⁸ [Detailed Analysis of Progress - Towards the Lisbon Objectives in Education and Training 2006 Report - Analysis based on indicators and benchmarks (autor: The Standing Group on Indicators and Benchmarks). Využívá data Eurostat (2003).]

¹⁹ Mezi přijatými, žáky a absolventy SOŠ jsou započítány i údaje za ročníky konzervatoří, odpovídající středním školám.

²⁰ Nezaměstnanost absolventů škol (duben 2006), ÚIV.

²¹ Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2005, NUOV, Praha, 2006.

Struktura nově přijímaných na střední školy a celková neúspěšnost absolventů na trhu práce k 30.4. daného roku

V souvislosti se snižováním celkové míry neúspěšnosti absolventů odborného vzdělávání se ale nejrychleji tato míra snížila u absolventů oborů středního vzdělání s výučním listem na SOU (o 19,2 procentních bodů mezi roky 2001-2006) a u oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou na SOŠ (o 11,7 procentního bodu od maxima v roce 2002 do roku 2006). V oborové struktuře se výrazně zlepšila situace ve strojírenských oborech díky rozšířené nabídce pracovních míst již zmíněným dokončením zahraničních investic se značnou poptávkou po pracovní síle. Trvale nejnižší míru nezaměstnanosti vykazují zdravotnické obory. Z hlediska profesní skladby mají v dubnu 2006 nejvyšší míru nezaměstnanosti obory Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů (17,9 %) a Osobní a provozní služby (16,7 %) u vyučených (obory kódu H); Ekonomika a administrativa (19,0 %) a Osobní a provozní služby (16,3 %) u vyučených s maturitní zkouškou (obory kódu L); Ekologie a ochrana životního prostředí (20,2 %) u středních odborných škol s maturitní zkouškou (obory kódu M), kde však jde „jen“ o 102 nezaměstnaných, zatímco v oboru Ekonomika a administrativa dosahuje míra nezaměstnanosti „jen“ 9,9 %, ale jde o 1 019 nezaměstnaných absolventů.

Uvolňování kapacit zejména v odborném školství, kde odklon od oborů zakončených výučním listem (nebo bez něho) k oborům zakončeným maturitní zkouškou lze pozorovat již několik let, znamená pro odborné školy (zejména SOU) potřebu zvýšené spolupráce s rozhodujícími zaměstnavateli spádové oblasti, vzdělávat vysoce kvalifikované pracovníky a připravovat programy dalšího vzdělávání s cílem získat nové klienty vzdělávání.

Kritéria přijímání na střední školy

Kritéria přijímání na střední školy, která byla uvedena v DZ ČR 2005, jsou stále platná. Měla by být chápána jako doporučující směry vývoje vzdělávací soustavy v ČR i jednotlivých krajů s respektováním krajských specifik. V pravé části tabulky jsou vyhodnocena a uvedena některá zpřesnění.

DZ ČR 2005	Hodnocení a předpoklad vývoje v DZ ČR 2007
Nabídka středního vzdělání s maturitní zkouškou všech forem (včetně nástavbového studia) se bude v celorepublikovém měřítku pohybovat na úrovni 70-75 % přijatých ke studiu na střední školy.	Počet přijímaných do maturitního studia se každoročně zvyšuje, v roce 2005/06 dosáhl 68,1 % z přijatých ke studiu na střední školy a v důsledku zvyšující se poptávky po maturitním studiu lze důvodně předpokládat nejen naplnění kritéria, ale i jeho překročení.
Všeobecné vzdělávání na gymnáziích a v oborech lyceum by mělo dosáhnout cca 30 % z přijatých ke studiu na střední školy; nárůst je třeba umožnit zejména na čtyřletých gymnáziích.	Podíl přijímaných do všeobecného vzdělávání se zvyšuje, ale pomalým tempem. Předpokládá se, že by se v důsledku demografického vývoje a podpůrných opatření, mohl v průměru ČR přiblížit podíl z dnešních 24,1 % cílovým hodnotám. Upravené kritérium: Všeobecné vzdělávání na gymnáziích a v oborech lyceum by mělo dosáhnout cca 35 % v roce 2010/11 a 40 % v roce 2020/21 z přijatých na střední školy; nárůst je třeba umožnit zejména na čtyřletých gymnáziích a na oborech lyceum.
Přijímání na šestí a osmiletá gymnázia se bude pohybovat na úrovni 10 % či stagnovat na úrovni roku 2002, pokud by bylo vyšší; počet těchto gymnázií, zapsaných v rejstříku, je v současné době uzavřen a vzhledem ke klesající populaci i záměrům krajů se nebude dále rozšiřovat.	Podíl žáků odcházejících z 2. stupně ZŠ se v roce 2005/06 zvýšil proti stanovenému kritériu o cca 1 % - u odchodů z 5. ročníků ZŠ na 8letá gymnázia přesáhl 8,8 % a podíl odcházejících ze 7. ročníku ZŠ přesáhl 2 %. Podíl odchodů by neměl přesahovat stanovených 10 % v průměru ČR, protože by mělo jít o školy pro děti nadané.
Přijímání do prvních ročníků středních odborných učilišť by nemělo klesnout pod 30-35 % absolventů základních škol (ukazatel přepočtený na podíl z přijatých do SŠ by neměl klesnout pod 26,2 %).	Hodnota tohoto ukazatele v posledních letech stále klesá – v roce 2005/06 bylo dosaženo úrovně 45,8 % z absolventů ZŠ a do roku 2010 se sníží na 33,1 %. Nově je zaveden i ukazatel přepočtený na podíl z přijatých do SŠ, který je na úrovni 38,3 % a do roku 2010/11 se sníží na 29,1 %.
V krajích se silným zastoupením středního vzdělávání s výučním listem a nízkou vzdělaností obyvatelstva je možné posilovat nástavbové studium.	Po roce 2002 došlo k nárůstu počtu přijímaných do nástavbového studia a to jak v denní formě vzdělávání tak i v ostatních formách. Ve všech formách vzdělávání byla do nástavbového studia přijata cca polovina absolventů nematuritního středního vzdělávání předchozího školního roku.

Kritéria rozvoje regionálního školství

Kritéria rozvoje vyplývají z potřeby zajištění co nejužšího souladu oborové struktury škol s požadavky trhu práce i z převažujícího nadbytku kapacit; jejich platnost bude trvat ještě řadu let:

- ⇒ do struktury oborů odborného vzdělávání s maturitní zkouškou i výučním listem může být zařazen nebo kapacitně posílen obor, který bude odpovídat předpokládaným nebo očekávaným budoucím potřebám trhu práce; ohled bude brán na strategii regionálního rozvoje příslušného kraje, ekonomicko-sociální vývoj s predikcí potřeby kvalifikované pracovní síly (pokud bude k dispozici), přípravu pobídkových investičních zón, budování velkých investičních celků), na analýzu uplatnění absolventů příslušné skupiny oborů na trhu práce a další faktory, jako je například vzdálenost jiné školy, která má stejný nebo příbuzný obor zařazen ve své nabídce vzdělávání,
- ⇒ při výměně nevyhovujícího oboru za nový perspektivní musí být recipročně utlumen obor, ze kterého pocházejí nezaměstnaní absolventi v míře nezaměstnanosti vyšší než je průměr kraje; obory, do kterých se 3 roky nepřijímalo, nebudou brány v úvahu; podporováno bude rozvíjení kapacit všeobecného vzdělávání (s výjimkou 6 a 8letých gymnázií a s přihlédnutím ke stávajícímu zastoupení kapacit všeobecného vzdělávání v jednotlivých krajích),
- ⇒ nepředpokládá se vznik nových středních škol; pokud taková potřeba nastane v souladu se strategií regionálního rozvoje a dlouhodobého záměru příslušného kraje, nemělo by dojít k navýšení stávajících

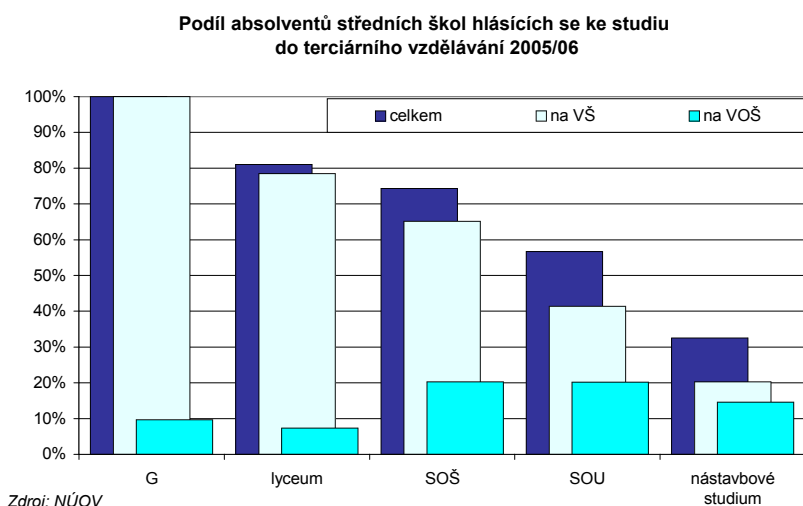
kapacit. V této souvislosti by měl být rozvoj škol zřizovaných pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami posuzován odděleně s přihlédnutím k jejich specifikům,

⇒ zařazení nové VOŠ může být doporučeno pouze v případě realizace vzdělávacího programu oboru vzdělání, který má ojedinělý charakter v daném regionu a jehož koncepce vznikla na základě projevené společenské potřeby příslušně vzdělaných odborníků na trhu práce. Cílem musí být zejména omezení roztržitosti VOŠ, optimalizace jejich počtu a provázanost se studiem bakalářských oborů VŠ v regionu.

III.4 Přístup k terciárnímu vzdělávání

Přístup „čerstvých“ absolventů středních škol k terciárnímu vzdělávání

Česká republika má dosud v rámci mezinárodních šetření jeden z nejnižších podílů účasti na terciárním vzdělávání, průměrná účast na terciárním vzdělávání v rámci EU osob ve věku 20-

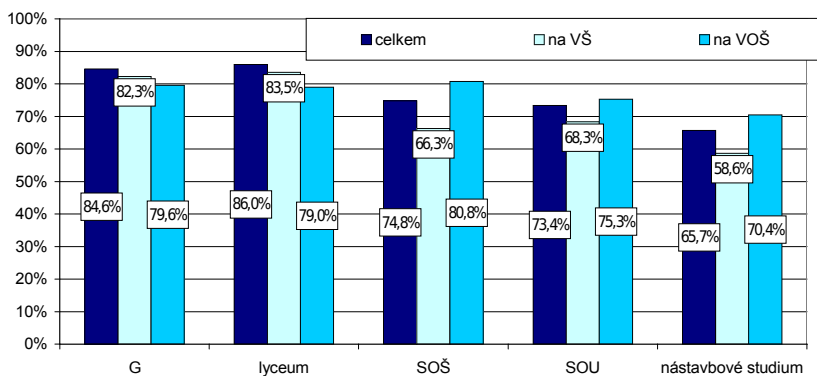

24 let se v roce 2003 pohybovala na úrovni 56,4 %, ČR v téže době dosáhlo podílu 37,1 %, oba podíly však vykazují trvalý růst.

Přístup k terciárnímu, zejména vysokoškolskému vzdělávání se v ČR zvyšuje. Možnosti studia se přibližují zájemcům, protože

fakulty nebo jejich odloučená pracoviště jsou stále častěji zřizovány v krajích, které o tuto formu projevují zájem. Z kvalitních VOŠ vznikají neuniverzitní vysoké školy –

Úspěšnost absolventů středních škol v přijímacím řízení ke studiu na terciárním vzdělávání 2005/06

např. v Jihlavě nebo Praze (2004), další ve Středočeském kraji je blízko ukončení schvalovacího procesu; kvalitní VOŠ spolupracují s fakultami VŠ a spolupodílí se tak na dalších možnostech bakalářského studia.

S rozvojem nabídky terciárního vzdělávání se každoročně zvyšuje počet i podíl „čerstvých“ absolventů středních škol²², kteří podávají přihlášky a těch, kteří jsou přijímáni jak na VŠ, tak na VOŠ. V posledních dvou letech se však zdá, že s rozvojem nabídky

vysokoškolského vzdělávání se snižuje zájem o vyšší odborné vzdělávání, zejména ze strany absolventů všeobecného vzdělávání.

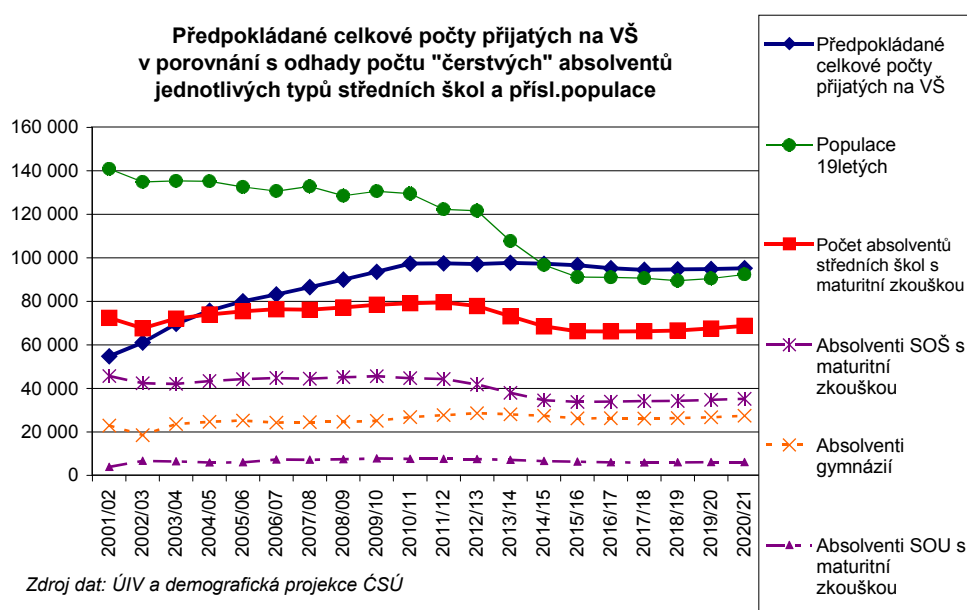
V roce 2005/06 se k přijímacímu řízení na VŠ dostavilo téměř 73 % absolventů oborů středního vzdělání zakončených maturitní zkouškou (dále jen středních škol) a přijato jich bylo 53 %, zatímco k přijímání na vyšší odborné vzdělávání se dostavilo necelých 13 %

²² Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání, NÚOV, Praha 2006, projekt financovaný EU a rozpočtem ČR. Pokud se v této části hovoří o absolventech, jsou míněni pouze „čerství“ absolventi.

absolventů a přijato bylo 10 %. S rozvojem studijních příležitostí se zvyšuje i úspěšnost v přijímacím řízení, která v roce 2005/06 dosáhla 80,3 % na VŠ (a od roku 2003/04 se zvýšila o 10,4 procentní body po předchozím kolísavém vývoji) a 73 % na VOŠ (zvýšení pouze o 1,2 procentní body, ale s mírně se zvyšujícím trendem i v předcházejících letech).

Potvrzuje se, že absolventi všeobecných oborů středních škol jsou při přijímacím řízení úspěšnější, a to zejména v přijímání na VŠ (nejvyšší úspěšnost mají absolventi lyceí 84 %). Absolventi odborných oborů vzdělání na středních školách včetně absolventů nástavbového studia jsou úspěšnější v přijímacím řízení na VOŠ, které jsou odborně zaměřeny, než na školách vysokých. Rozdíly v úspěšnosti přijetí jsou dány nejen rozdílnou výukou a přípravou na další vzdělávání na jednotlivých druzích škol, ale mj. i rozdílnými studijními předpoklady žáků, kteří se v nich vzdělávají.

Celkový přístup absolventů středních škol k terciárnímu vzdělávání (vč. odložené poptávky)

Další rozšiřování nabídky zejména vysokoškolského vzdělávání vyplývá z Dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol na období 2006-2010.

Z porovnání předpokládaných počtů absolventů oborů středního vzdělání zakončeného maturitní zkouškou s předpokládanými počty přijímaných studentů na VŠ je zřejmé, že vysoké školy budou přijímat vyšší počet studentů, než kolik střední vzdělávání „vyprodukuje“ absolventů, a musí tak nutně počítat s přijímáním studentů stále vyššího věku i do prezenční formy vzdělávání. Nejsou zohledněny počty studentů, kteří po 1. ročníku VŠ opouštějí studium, protože se nedostali na obor, který studovat chtěli, a znovu usilují o přijetí na VŠ.

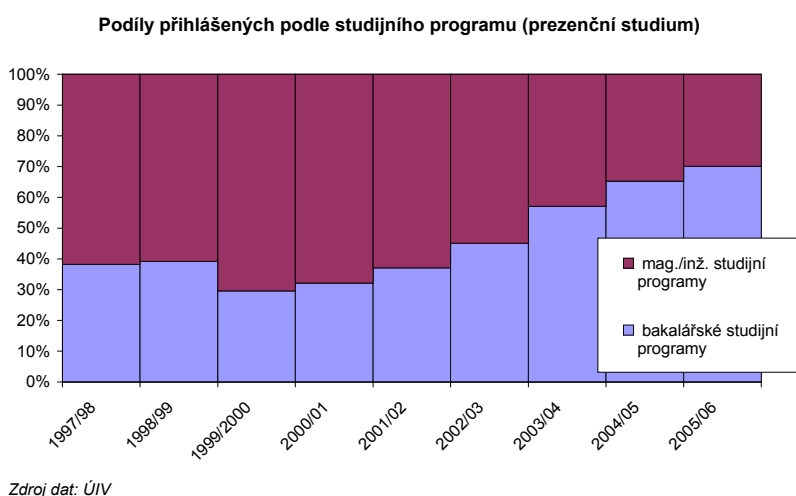
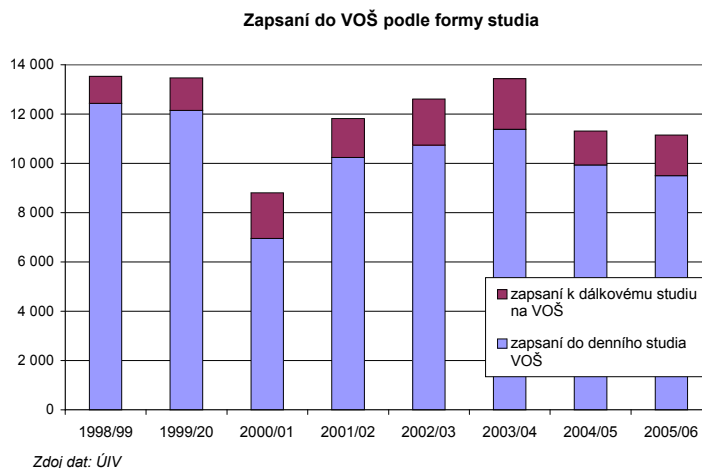
Přístup na vyšší odborné školy

Počet podaných přihlášek na VOŠ od roku 2003 klesá, v roce 2005/06 bylo podáno 24 973 přihlášek, což je nejméně od roku 2000/01. Uchazeči v průměru podali 1,28 přihlášky, takže počet přihlášených osob byl jen 19 441, což je opět nejméně od roku 2000/01. Ze všech přihlášených bylo na VOŠ přijato 67,9 % uchazečů. Úspěšnost přijetí, počítaná jako podíl přijatých z uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení, je 81 % (v denním studiu

80,9 %). Stále je naprostá většina zapsaných zapisována do denního studia. Je pravděpodobné, že s otvíráním vysokých škol většímu počtu zájemců o terciární studium bude pokračovat pokles zájmu o VOŠ.

Přístup na vysoké školy

Každoročně zaznamenáváme nárůst počtu přihlášených na vysoké školy, i když tempo tohoto nárůstu v posledních letech klesá. Do školního roku

Do školního roku 2005/06 se na VŠ hlásilo téměř 131 tis. uchazečů, z nich cca 80 tis. bylo přijato ke studiu a přes 76 tis. se pak skutečně ke studiu zapsalo.

V rámci VŠ je podporován nárůst počtu studentů zejména v bakalářských studijních programech, které jejich absolventům umožňují se rozhodnout mezi pokračováním v navazujícím magisterském studiu a nebo vstoupit na trh

práce. Priority Rozvojových programů pro veřejné vysoké školy, od roku 2008 pak Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost v oblasti VŠ, jsou cíleny na inovace studijních programů, aby odpovídaly potřebám praxe a potřebám regionu, s důrazem zejména na bakalářské studijní programy a uplatnění jejich absolventů.

IV. Financování regionálního školství

Financování regionálního školství je vícezdrojové. Do škol a školských zařízení plynou finanční prostředky například z rozpočtů územních samosprávných celků, od dalších zřizovatelů, z fondů Evropské unie, ale zejména ze státního rozpočtu, a to především prostřednictvím rozpočtu kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Při poskytování rozhodujícího objemu finančních prostředků (cca 98-99 %) z rozpočtu MŠMT do regionálního školství se již od roku 1992 používá tzv. normativní metoda financování.

IV.1 Financování ze státního rozpočtu

Prioritami MŠMT při financování výdajů regionálního školství zajišťovaných z jeho rozpočtu bude (kromě obecného zajištění platové úrovně u zaměstnanců RgŠ, odpovídající vývoji odměňování v celém veřejném sektoru) v období let 2008 až 2010 zejména:

- zajištění probíhající kurikulární reformy,
- zajištění růstu výdajů na učební pomůcky, učebnice a školní potřeby poskytované bezplatně,
- zajištění srovnatelnosti výdajů na jednoho žáka ve veřejném a soukromém (resp. církevním) sektoru RgŠ.

Výdaje na rozvojové programy

Do oblasti regionálního školství plyne vedle normativně rozepisovaných rozpočtových zdrojů také nemalá částka z rozpočtu MŠMT prostřednictvím různých účelově zaměřených programů, které MŠMT každoročně vyhláší (viz Příloha č. 2).

S ohledem na téměř neopakovatelnou možnost využití finančních prostředků (z hlediska objemu) z ESF v programovém období 2007-13, přijala vláda ČR Usnesení²³, kterým ukládá členům vlády a doporučuje také hejtmanům a primátorovi hlavního města Prahy přehodnotit programy dosud hrazené ze státního rozpočtu a územních rozpočtů. V souladu s předpisy ČR a EU by se měly programy realizovat z prostředků Evropské unie a uspořené národní finanční prostředky by pak měly být použity na spolufinancování programů.

IV.2 Financování z ESF

V oblasti vzdělávání mohou být použity evropské finanční prostředky z Evropského fondu regionálního rozvoje, z finančního mechanismu EHP/Norsko, ale zejména z ESF.

Programové období 2004-2006

Z ESF se hradí v programovém období 2004-06 projekty podané v rámci **Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů** (OP RLZ), kdy je vyžadována **25% finanční spoluúčast** ČR. Pro toto programové období bylo alokováno z prostředků ESF na celý OP RLZ 318,82 mil. € a 103,61 mil. € je spolufinancováno ze státního rozpočtu. Z celkové částky bylo vyčleněno pro prioritu 3 týkající se podpory vzdělávání 143,64 mil. €.

Vedle OP RLZ se pro období 2004-06 poskytuje z ESF finanční podpora projektům podaným v rámci **Jednotného programového dokumentu pro cíl 3** (JPD 3), který podporuje projekty v regionu hlavního města Prahy. V tomto případě je však míra **spolufinancování 50 %** (státní rozpočet se podílí 39,5 %, HMP 10,5 %, ESF 50 %). Celkový objem finančních prostředků určených na tento program je pro celé období 117,6 mil. € (včetně spolufinancování).

Programové období 2007-2013

²³ Usnesení vlády č. 1348 ze dne 30. 11. 2006.

Pro programové období 2007-2013 je navržen operační program **Vzdělávání pro konkurenceschopnost** (OP VK), pro který je MŠMT řídicím orgánem. Cílem tohoto programu je zkvalitňování a modernizace systému vzdělávání a podpora rozvoje lidských zdrojů pro posílení konkurenceschopnosti české ekonomiky.

Na OP VK je pro období 2007-2013 plánováno 7 % z prostředků strukturálních fondů EU, tj. částka 1 812 mil. €. Pro tento operační program je určena **finanční spoluúčast** národních prostředků **15 %** (tj. cca 320 mil. €). Celkem finanční objem OP VK činí **2 132 mil. €**.

Následující tabulka zobrazuje podrobnější členění priorit a oblastí podpory s předpokládaným objemem finančních prostředků (vč. 15 % ze státního rozpočtu) a uvedením podílu na celkových nákladech operačního programu.

Prioritní osa	Oblast podpory	Alokace na oblast (% z prioritní osy/ mil. €)	Alokace priorit (% z celku/ mil. €)
I. Počáteční vzdělávání	1.1. Zvyšování kvality ve vzdělávání	55 % / 446	38 % / 810
	1.2. Rovné příležitosti žáků, vč. žáků se spec. vzdělávacími potřebami	20 % / 162	
	1.3. Další vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení	25 % / 203	
II. Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj	2.1. Systémový rámec terciárního vzdělávání a rozvoje lidských zdrojů ve VaV	9 % / 73	38 % / 810
	2.2. Vyšší odborné vzdělávání	11 % / 89	
	2.3. Vysokoškolské vzdělávání	32 % / 259	
	2.4. Lidské zdroje ve VaV	27 % / 219	
	2.5. Partnerství a sítě	21 % / 170	
III. Další vzdělávání	3.1. Systémový rámec dalšího vzdělávání	25 % / 107	20 % / 426
	3.2. Individuální další vzdělávání	40 % / 171	
	3.3. Podpora nabídky dalšího vzdělávání	35 % / 149	
IV. Technická pomoc	4.1. Řízení, kontrola, monitorování a hodnocení programu	34 % / 29	4 % / 85
	4.2. Informovanost a publicita programu	33 % / 28	
	4.3. Zvýšení absorpční kapacity subjektů	33 % / 28	
Celkem			100 % / 2 132

Zdroj: Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

K vyhlášení první výzvy v rámci tohoto programu by mělo dojít koncem roku 2007. V souvislosti s tím se předpokládá, že v roce 2008 bude docházet k přechodu realizace programů z národní podpory na podporu z evropských finančních prostředků a v roce 2009 by měla být podpora vzdělávání realizována ve všech možných případech (spoluúčastí) z ESF.

S novým programovým obdobím 2007-13 je možné čerpat prostředky ESF v rámci dalších operačních programů, které nejsou v gesci MŠMT. Jedná se např. o:

- **OP Lidské zdroje a zaměstnanost**, jehož cílem je zvýšit zaměstnanost a zaměstnatelnost lidí. Pro tento operační program je na celé programovací období určeno 2,1 mld. €, z toho příspěvek EU činí 1,8 mld. €. Řídicím orgánem je MPSV,
- pro hlavní město Prahu je určen **OP Praha-Adaptabilita**, na nějž je určeno 142 mil. €, z toho alokace z EU činí 121 mil. €.

ZÁVĚR

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy má odpovědnost za vzdělávání v České republice a to zejména za systémové změny klíčové pro rozvoj kvality vzdělávání. Proto stanovilo strategické směry dalšího rozvoje ve třech oblastech, jejich základní cíle a formy podpory pro budoucí období.

Základní cíle jednotlivých strategických směrů :

- 1. Zajistit rovné příležitosti ke vzdělávání pro všechny a poskytnout šanci na rozvinutí jejich vzdělanostního potenciálu v prostředí bezpečné školy.**
- 2. Rozvoj a zkvalitňování systému počátečního vzdělávání s důrazem na zlepšení klíčových kompetencí absolventů pro zvýšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce a zvýšení motivace k dalšímu vzdělávání.**
- 3. Zkvalitnění výuky cizích jazyků a rozvoj počítačové gramotnosti.**
- 4. Vytvořit systém monitorování, hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení.**
- 5. Připravit učitele na změny ve vzdělávání a jejich inovativní práci ohodnotit.**
- 6. Dostupné a efektivní další vzdělávání pro měnící se společnost.**

Pro realizaci stanovených cílů byly a dále jsou připravovány dokumenty určující rámcové změny obsahu vzdělávání. Připraveny a zahájeny byly práce na monitorování a hodnocení kvality vzdělávání jako zpětné vazby úspěšnosti změny obsahu vzdělávání a implementace těchto změn na školách. Pro úspěšnost kurikulární reformy má rozhodující význam motivace a podpora ředitelů a pedagogických pracovníků – jejich počáteční a další vzdělávání. Nedílnou součástí reformy je integrovaný poradenský systém, který ulehčuje žákům, rodičům i školám orientovat se na trhu práce.

Jedním z nejsložitějších problémů je nalezení co nejužší vazby mezi trhem práce a vzděláváním, protože uchazeči o studium mají většinou jiné preference než zaměstnavatelé.

Resort školství bude pokračovat:

- ⇒ v rozvoji vzdělávání vysoce kvalifikovaných pracovníků se širokým spektrem znalostí, schopných rychle se adaptovat a obstát i v podmínkách evropského trhu práce,
- ⇒ v úzké spolupráci s těmi zaměstnavateli budoucích absolventů, kteří mohou ukázat zájemcům perspektivu oboru,
- ⇒ v přípravě perspektivních programů dalšího vzdělávání, které se otevrou zájemcům z řad dospělých.

Pro úspěch reformy vzdělávání je dále nezbytné především:

- ⇒ intenzivní zkvalitňování a prohlubování dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, zejména v problematikách strategických směrů,
- ⇒ další diskuse s představiteli fakult vysokých škol o změnách v učitelských studijních programech, které budou odpovídat novému pojetí vzdělávání, o možnostech získání chybějící kvalifikace již zaměstnaných učitelů v kombinovaném studiu, zejména jazykového,
- ⇒ zintenzivnění podpory rovného přístupu ke vzdělávání,

- ⇒ prohlubování spolupráce škol se sociálními partnery při ovlivňování charakteru a podmínek odborného vzdělávání,
- ⇒ dořešení legislativy, zejména v oblasti monitorování a hodnocení kvality vzdělávání,
- ⇒ podpora motivačních nástrojů pro další vzdělávání.

K naplňování strategických cílů se navrhuje využít:

- ⇒ zejména finančních prostředků z operačních programů ESF,
- ⇒ celostátních rozvojových programů hrazených z kapitoly 333-MŠMT státního rozpočtu,
- ⇒ v rámci každoroční přípravy státního rozpočtu usilovat o navýšení prostředků, zejména na rychlejší růst platů učitelů a na celostátní rozvojové programy, které není možné spolufinancovat v rámci ESF, nebo na takové, jejichž zajištění bude nezbytné pro úspěch reformy vzdělávání a udržitelnost nastartovaných procesů ve školách.

Seznam zkratek

CZVV	Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání
ČSÚ	Český statistický úřad
ČŠI	Česká školní inspekce
DV	Další vzdělávání
DVPP	Další vzdělávání pedagogických pracovníků
DZ ČR	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky
DZK	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji
EHP	Evropský hospodářský prostor
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
ICT	Informační a komunikační technologie
ISPROFIN	Výdaje na programové financování
JAME	Program Jazyková a metodická příprava pro učitele
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZ	Maturitní zkouška
NIDM	Národní institut dětí a mládeže
NP	Národní projekt
NSK	Národní soustava kvalifikací
NVP	Národní program vzdělávání
OP RLZ	Operační program Rozvoj lidských zdrojů
OP VK	Operační program Vzdělání pro konkurenceschopnost
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
OON	Ostatní osobní náklady
PISA	Program for International Student Assessment
PŠD	Povinná školní docházka
SIPVZ	Státní informační politika ve vzdělávání
ŠPP	Školní poradenské pracoviště
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP G	Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání
RVP GSP	Rámcový vzdělávací program pro gymnázia se sportovní přípravou
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
RVP ZŠS	Rámcový vzdělávací program pro základní školy speciální
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
RgŠ	Regionální školství
SP	Systémový projekt
SR	Státní rozpočet
ŠPP	Školní poradenské pracoviště
ŠVP	Školní vzdělávací program
TZI	Tematicky zaměřená inspekce
ÚIV	Ústav pro informace ve vzdělávání
VZ MŠMT	Výroční zpráva Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy
ZZ	Závěrečná zkouška
MŠ	Mateřská škola
ZŠ	Základní škola
ZUŠ	Základní umělecká škola
SŠ	Střední škola
SOŠ	Střední odborná škola
SOU	Střední odborné učiliště
G	Gymnázium
OU	Odborné učiliště
U	Učiliště
SpŠ	Speciální škola
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola

Stručné vymezení úrovní ISCED pro potřeby tohoto materiálu:

ISCED 0	Předškolní vzdělávání
ISCED 1	1. stupeň základního vzdělávání
ISCED 2	2. stupeň základního vzdělávání a nižší stupeň 6 a 8letých G a 8letých K
ISCED 3	Sředoškolské vzdělávání (bez ISCED 4)
ISCED 4	Nástavbové, pomaturitní a rekvalifikační vzdělávání
ISCED 5	VOŠ, VŠ (bez vědecké kvalifikace)
ISCED 6	VŠ (vědecká kvalifikace)